

SLOVENSKI

## vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 15. julij 1960

Štev. 29 (948)

# Obisk Hruščeva je dvignil visoke valove

Nedavni obisk predsednika sovjetske vlade Hruščeva v Avstriji je, kakor je bilo pričakovati že vnaprej, dvignil precej visoke valove na političnem morju. Posebno so razburile duhove njegove izjave o avstrijski nevtralnosti, ko je dejal, da Sovjetska zveza ne bo ostala prekrizanih rok, če bi kdor koli to nevtralnost kršil. Ker je v tej zvezi omenil tudi militaristično in revanšistično politiko Zahodne Nemčije ter opozoril na ameriška raketna oporišča na Južnem Tirolskem, sta se Amerika in Zahodna Nemčija takoj čutili užaljeni. Po svojih poslanikih na Dunaju sta ostro intervenirali pri avstrijski vladi ter na način, kot da bi imeli pred seboj neobgledenega žolara, ki je navezan na njuno milost, precej nedvoumno povedali, kaj si Avstrija sploh misli, ko Hruščevu dovoljuje, da lahko z ozemlja nevtralne države „grobo žali čustva prijateljskih dežel“.

Del avstrijskega tiska je v tej zvezi jasno povedal, da ravno Ameriki in Zahodni Nemčiji najmanj pristaja taka govorica in tudi ni manjkalo opozoril, da je Amerika s svojimi vojnimi letali že dejansko kršila zračni prostor Avstrije in s tem njeno nevtralnost. Zlasti je bilo poudarjeno, da so ameriške in zahodnonemške obtožbe naslovljene na napačni naslov, kajti Hruščev

je bival v Avstriji kot gost zvezne vlade in kot takemu Avstrija tudi ni mogla predpisati, kaj sme in kaj ne sme govoriti. Na drugi strani pa je kancler Raab ugotovil, da bo obisk Hruščeva prispeval k izboljšanju odnosov med Avstrijo in Sovjetsko zvezo.

Tudi v uradnem stališču avstrijske vlade, kot je bilo formulirano na zadnji seji ministrskega sveta, je izrecno rečeno, da avstrijska vlada ni odgovorna za izjave Hruščeva, s katerimi v gotovih pogledih tudi ne soglašajo, kar bi moralo biti pri državah, s katerimi ima Avstrija dobre odnose (mišljeni sta Amerika in Zahodna Nemčija) že vnaprej jasno.

Po teh izjavah so v Washingtonu in Bonnu sicer zagotovili, da je s tem zadeva rešena, vendar je še vedno opaziti gotovo užaljenost, ker niso dosegli, kar so očitno hoteli: da bi se Avstrija popolnoma pokorila njihovu diktatu. Posebno glasovi iz Zahodne Nemčije namreč že precej sličejo metodam zastraževanja in je podobno odkriti grožnji, če zahodnonemški dopisnik

nekega avstrijskega lista nedvoumno poudarja, da protesta zahodnonemške vlade na Dunaju ne bi smeli podcenjevati. (Mar Hruščev le ni vrtel le propagandni boben, ko je Adenauerja primerjal s Hitlerjem!) Stališče, ki ga zastopa že imenovani dopisnik iz Bonna, je vsekakor nevarno, za Avstrijo nevarno posebno še zato, ker taka oblika „moralne pridige“ ni več daleč od odkritega vmešavanja v notranje zadeve. Če pa prihajajo ta stremjenja prav iz države, s katero ima Avstrija najslabše izkušnje iz komaj pretekle dobe je stvar še toliko bolj resna, ker kaže, da gotovim ljudem še vedno blodijo po glavi spomini na čas, ko so „malega brata“ zadušili v svojem „bratskem objemu“.

Iz tega vsekakor sledi, da bo morala Avstrija tudi v bodoče na vse strani braniti in dosledno uveljavljati načela svoje nevtralnosti, ker bi se sicer lahko zgodilo, da bi se lepega dne iz „zaskrbljenosti“ za njeno nevtralnost sprli tisti, ki so slovesno potrdili, da bodo to nevtralnost spoštovali in branili.

## Zapleten položaj v Kongu po razglasitvi neodvisnosti

Kratko po razglasitvi neodvisnosti republike Kongo je prišlo v tej državi, ki je bila prej belgijska kolonija, do resnih neredov, ko so se črnski vojaki uprli belgijskim oficirjem ter zahtevali domačine za vojaške poveljnike. Med spopadi je bilo več oseb pobitih in ranjenih, evropski naseljenci pa so pospešili beg iz tega dela Afrike. Posebno ostri spopadi so se razvili v južni pokrajini Katanga, kjer je predsednik po-

krajinske vlade razglasil neodvisnost pokrajine kot samostojne republike ter poklical na pomoč belgijske čete. Predsednik kongoške vlade Lumumba pa je sporočil, da je skupina oboroženih Belgijcev vdrla v njegovo rezidenco in skušala izvršiti atentat nanj, kar so preprečili kongoški vojaki, ki so atentatorje aretirali.

Medtem ko je belgijska vlada dejansko poslala čete v Kongo, je angleška vlada

tozadevno prošnjo predsednika pokrajinske vlade v Katangi odklonila z utemeljitvijo, da Katanga ne prizna za samostojno državo in je pripravljena nuditi vojaško pomoč le na zahtevo osrednje vlade Konga. Predsednik kongoške vlade je tudi najostreje protestiral proti intervenciji belgijskih čet v Kongu brez odobritve vlade ter dejal, da pomeni ta korak Belgije kršitev suverenosti Konga.

Po časopisnih vesteh je predsednik kongoške vlade Lumumba od OZN zahteval pomoč v strokovnjakih za organizacijo kongoške vojske, nekateri pa vedo celo povedati, da je kongoška vlada zahtevala tudi vojaške okrepitve. Pač pa je generalni sekretar OZN Hammarskjöld izjavil, da bodo Združeni narodi poslali v Kongo skupino civilnih uradnikov in policistov. Na ameriških vojaških oporiščih v Zahodni Nemčiji pa je že več dni opaziti mrzlične priprave, ki jih splošno tolmačijo v tem smislu, da bo Amerika poslala čete v Kongo, dočim v Washingtonu poudarjajo, da bi se to moglo zgoditi samo v okviru akcije Združenih narodov.

S položajem v Kongu se je začel baviti tudi Varnostni svet, pred katerim je kongoška vlada obtožila Belgijo agresivnosti.

## Spet ameriško vojnusko letalo nad Sovjetsko zvezo

Izzivalni vojnuski polet ameriškega letala „U-2“ nad sovjetsko ozemlje, kjer je bilo 1. maja sestreljeno, še vedno ni pozabljen in bo pilot Powers v kratkem postavljen pred vojaško sodišče vrhovnega sodišča Sovjetske zveze. Posledice tega poleta so bile zelo resne in bi morale predvsem Ameriki pokazati zgrešenost takega početja. Vendar se je pripetil spet nov primer, kateri kaže, da se v Ameriki na merodajnih mestih najdejo ljudje, ki se očitno ne zavedajo ali pa se nečejo zavedati nevarnosti, ki lahko nastane iz izzivalnih akcij proti Sovjetski zvezi.

Od 1. julija dalje je bil pogrešan ameriški bombnik, ki je iz Anglije poletel proti severni meji Sovjetske zveze. V ponedeljek pa so v Moskvi uradno sporočili, da je bilo to letalo nad Barentskim morjem sestreljeno v trenutku, ko je pilot zavril sovjetsko povelje za pristanek ter je letalo nadaljevalo polet na sovjetsko ozemlje. Od šestih mož posadke sta bila rešena samo dva, ki bosta kaznovana z vso strogostjo sovjetskega zakona, kakor je zagotovil radio Moskva.

V zvezi s tem dogodkom je sovjetska vlada poslala Ameriki ostro protestno noto, v kateri protestira proti kršitvi sovjetskega zračnega prostora. Protestirala pa je tudi pri angleški vladi, ker je letalo vzletelo z angleškega letališča, ter pri norveški vladi, ker je imelo ameriško letalo po izpovedi ujetih letalcev dovoljenje, da v primeru potrebe pristane na norveškem ozemlju.

Reakcija Amerike na novi pripetljaj je kakor že v prvem primeru precej nezadovoljiva. Nikakor namreč ne zadostuje izjava, da letalo ni imelo namena preleteti sovjetsko ozemlje, ko pa je dogodek sam najboljša priča in dokaz, da Amerika kljub nasprotni zagotovitvi predsednika Eisenhowerja noče prenehati z vohunskimi poleti nad ozemljem Sovjetske zveze. Najmanj pa je v tej situaciji na mestu taktika v smislu gesla „Primiti tat!“, katere se Amerika poslužuje, ko nenadoma trdi, da je bilo letalo daleč od sovjetskega ozemlja in zato pri sovjetski vladi ostro protestira proti „ciničnemu in krutemu“ dejanju.

Sedanja italijanska vlada pod vodstvom demokristjana Tambronija, ki se drži na oblasti le s pomočjo neofašistov, je že nekaj tednov v resnem položaju. Demokratične stranke so sicer že od vsega začetka v ostri opoziciji proti demokristjansko-fašistični koaliciji, toda višek je odpor demokratičnih množic dosegel v dneh, ko je neofašistična stranka pripravljala svoj kongres v Bologni. Takrat je prišlo do resnih spopadov in so bili neofašisti končno prisiljeni, da svoj kongres odpovejo.

To pa je bil v bistvu šele začetek političnih sporov, ki še vedno trajajo in je Tambronijeva vlada trenutno v položaju, da jo lahko vsako uro strmoglavijo. Demokratične stranke so medtem priredile vrsto protestnih zborovanj in demonstracij, pri katerih je prišlo do spopadov s policijo in je bilo več oseb ubitih, več sto ljudi pa ranjenih. Prav tako so zahtevali od vlade, da prepove neofašistično stranko, česar leta doslej še ni napravila. To je imelo za posledico, da se je javno mnenje obrnilo tudi proti vladi sami.

V teh dneh se v poslanski zbornici nadaljuje razprava o političnem položaju zlasti v zvezi z neredi, do katerih je prišlo po nameravanem kongresu neofašistov. Vse stranke razen demokristjanov in neofašistov so si enotne v tem, da mora Tambronijeva vlada odstopiti, neofašistična stranka pa biti prepovedana. Položaj Tambronija se je poslabšal tudi zaradi odločitve neofašistov, ki so po izjalovljenem kongresu v Bologni zagrozili, da bodo odpovedali podporo sedanji vladi.

Svetovna javnost z zanimanjem spremlja dogadke v Italiji in v glavnem prevladuje mnenje, da pomeni prepoved neofašističnega kongresa zmaga demokratičnih sil. Le

nekateri spet govorijo o „akciji svetovnega komunizma“ in skušajo — kot je to v teh krogih splošno navada — vsako akcijo proti fašizmu označiti za komunistično rovarjenje. Take vesti je ostro zavrnil vodja levih socialistov Nenni, ki je v zbornici dejal, na tujak ne gre za komunistično rovarjenje marveč za dejstvo, da se „protifašistična borba nadaljuje in je vsa Italija pripravljena vstati proti povratku fašizma“.

Medtem so posamezne stranke ponudile Tambroniju svojo podporo, če bi sestavil vlado samo iz demokristjanskih ministrov, ki ne bi bila več odvisna od podpore neofašistov.

## Habsburški Oto še vedno sanja o cesarski Avstriji

Tako imenovani predstavnik nekdanje cesarske družine Habsburžanov dr. Oto Habsburg, ki je bil skupno z ostalimi člani tega rodu po zlomu avstroogrske monarhije izgnan iz Avstrije, očitno še vedno ni uvidel, da se je svet v zadnjih štirih desetletjih bistveno spremenil in da so spremembe odločilno vplivale tudi na razvoj Avstrije. Vedno spet je namreč slišati, da se želi vrniti v Avstrijo in da se bavi celo z mislijo, da bi postal avstrijski cesar. Tako je na primer leta 1958 izjavil nekemu novinarju, da mu po povratku v Avstrijo kot navadnemu državljanu nihče ne bi mogel braniti, če bi se politično bojeval za svoje ideje in noben zakon avstrijskim državljanom ne bi mogel preprečiti, da bi ga izolili za cesarja.

Treba je priznati, da so take besede precej naivne ter kažejo, da se Habsburški Oto očitno še ni prebudil iz sanj o cesarskem „rajhu“, čeprav je splošno znano, da pretežna večina Avstrijcev — razen peščice starokopitnežev, ki živijo v spominih na „stare lepe čase“ — nima več smisla za monarhistično ureditev domovine. Vendar pa je prav tako znano tu-

di dejstvo, da se gotovi krogi ÖVP, med njimi celo vodilne osebnosti, že več let bavijo z vprašanjem povratka Habsburžanov kakor tudi s problemom povračila svoječasnega premoženja družine Habsburg-Lothringen.

V zvezi s tem problemom so socialistični poslanci pred nedavnim interpelirali pri kanclerju ter pri ministrih za finance in kmetijstvo. Generalni sekretar SPÖ Probst je ob tej priložnosti zavzel zelo ostro stališče ter opozoril na zakon z dne 3. 4. 1919, s katerim so urejene formalnosti glede morebitnega povratka članov rodovine Habsburžanov. Poudaril je, da se je Avstrija v državni pogodbi iz leta 1955 obvezala tudi na spoštovanje tega zakona, zato socialisti nikdar ne bodo dopustili takega protizakonitega povratka ali povračila premoženja. V svojih izjavah je Probst dejal, da je avstrijskemu ljudstvu po tragedijah dveh svetovnih vojn, državljanske vojne ter desetletne zasedbe končno uspelo doseči mir. Tega miru pa si ne pustimo kaliti, kajti preteklost je dokončno za nami. Zdaj ni več povratka k Hitlerju, prav tako pa tudi ne k Habsburžanom.

# Zakon o kmetijstvu za 5 let na preizkušnjo

Po dolgih in trdovratnih pogajanjih so se predstavniki vladnih strank pred 14 dnevi sporazumeli tudi o zadnjih določilih osnutka zakona o kmetijstvu. Brž nato je minister za kmetijstvo in gozdarstvo, dipl. ing. Hartmann, od koalicijskega odbora sestavljeni osnutek zakona predložil ministrskemu svetu, ki ga je na svoji seji soglasno odobril. S tem so bili dani pogoji, da je parlament o kmetijskem zakonu razpravljal že na seji v sredo in ga z glasovi vladnih strank tudi potrdil in bo stopil v veljavo s 1. avgustom 1960.

Zakon o kmetijstvu, ki bo zaenkrat veljal do 31. julija 1965 in čigar namen je, da ustvari pogoje za ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev prehrane in za ohranitev gospodarsko zdravega kmečkega stanu, je rezultat dolgoletnih in mnogokrat ostrih razprav in pogajanj, ne toliko med vladnimi strankama, kakor pa med gospodarskimi skupinami in združenji v državi. Nalog za pripravo osnutka tega zakona je bil dan že leta 1952; dal ga je takratni kmetijski minister Thoma. Leta 1956 je imela široka javnost prvič možnost, da je razpravljala o takratnem osnutku zakona o kmetijstvu. Zatem je bil zakon od leta 1957 predmet pogajanj med vladnimi strankama in med zveznimi vrhovi gospodarskih združenj. Pred 14 dnevi je sporazum med vladnimi strankama rodil sedanja določila zakona, ki vsebuje 12 paragrafov, medtem ko jih je osnutek iz leta 1956 vseboval 90, kljub temu pa bil še bolj meglen, kakor je sedanji zakon.

Sedanji zakon zahteva od njegovih izvajalcev, da upoštevajo smoter zakona, po katerem naj se

- ohrani gospodarsko zdrav kmečki stan;
- zagotovi kmetijstvu in v kmetijstvu zaposlenim osebam udeležba na napredujočem razvoju avstrijskega narodnega gospodarstva;
- poveča produktivnost in konkurenčnost kmetijstva, zlasti z ukrepi za njegovo boljše strukturo in da se
- ob upoštevanju skupnega gospodarstva in koristi potrošnikov pospešuje kmetijstvo, da bo v stanju

- a) izenačiti naravne neugodnosti, ki jih ima nasprotni drugim gospodarskim skupinam,
- b) izboljšati gospodarski položaj v kmetijstvu zaposlenih,
- c) zagotoviti prebivalstvu najboljše oskrbo z živili, ki jo zagotoviti more.

V teh svojih splošnih okvirnih določilih zakon pravi, da je pri izvajanju treba posebej upoštevati gorske kmetije. Gorske kmetije v smislu zakona so one kmetije, ki imajo zaradi podnebja, oddaljenosti od prometa ali pa strmine zemljišč posebno težke proizvodne in življenjske pogoje. Podrobno označbo gorskih kmetij prepušča zakon kmetijskemu ministrstvu in glavnemu odboru parlamenta.

Za izvedbo teh splošnih določil vsebuje zakon podrobna določila glede določanja cen kmetijskim pridelkom, glede vrtnarstva in glede nadaljnjega subvencioniranja kmetijstva s strani države.

Kar tiče določila glede določanja cen kmetijskim pridelkom, zakon poudarja, da je treba pri določanju le-teh po zakonu o uravnavanju cen (Preisregelungsgesetz) zlasti upoštevati podnebne pogoje kmetijstva in dejstvo, da je menjava področij proizvodnje v kmetijstvu mogoča le, če je na daljšo dobo zagotovljen zanesljiv račun uspešnosti. Pred določanjem cen je treba ugotoviti proizvodne stroške na večjem številu racionalno vodenih kmetij. Za pridelke, ki niso vezani na zakon o uravnavanju cen, kmetijsko ministrstvo v sporazumu s trenji zbornicami in s sindikalno zvezo lahko določi usmerjevalne cene (Richtpreise). Le-te imajo lahko že uveljavljeno obliko „traku cen“ z določeno najvišjo in najnižjo ceno. Po teh cenah se bo — kakor že doslej pri prašičih — ravnal uvoz in izvoz kmetijskih pridelkov ter tudi drugi ukrepi, ki bodo potrebni za držanje za-

gotovljenih cen, za zanesljiv odkup pridelkov in za uravnovešeno oskrbo prebivalstva z živili.

Določila glede cen in odkupa kmetijskih pridelkov ter glede oskrbe prebivalstva z živili so zelo prožna in tudi le okvirna. Ona dajejo vrsto možnosti prilagoditve na razvijajoče se gospodarske okoliščine v državi.

Za neposredno izpolnitev določil in smotra zakona o kmetijstvu je predvidena ustanovitev posebne komisije pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo. Ta komisija, ki ji bo posredoval minister za kmetijstvo, bo sestojala iz (vsakokrat po 2) zastopnikov konference prezidentov kmetijskih zbornic, zbora delavskih zbornic, zvezne obrtne zbornice in avstrijske sindikalne zveze ter 4 oseb, ki bodo kmetije ali izvedenci za kmetijstvo. Skupno bo torej komisija poleg kmetijskega ministra imela 6 članov s področja kmetijstva in 6 članov z drugih gospodarskih področij.

Ta komisija bo morala vsako leto sestaviti poročilo o gospodarskem položaju kmetijstva in sicer razčlenjeno po velikostnih skupinah kmetij, obratnih oblikah in proizvodnih

področjih. Poročilo bo moralo kmetijsko ministrstvo do 15. septembra vsakega leta predložiti zvezni vladi in istočasno poročati o potrebnih ukrepih za izboljšanje položaja. Obe poročili bosta služili zvezni vladi kot podlaga za njeno poročilo o gospodarskem položaju kmetijstva, ki ga bo morala do 15. oktobra vsakega leta predložiti parlamentu v odobritev in v sklepanje o potrebnih ukrepih. Istočasno s tem poročilom bo morala zvezna vlada predlagati obliko in višino subvencij za kmetijstvo ter tudi možnosti za zagotovitev teh subvencij.

Zakon zagotavlja kmetijstvu boljše pogoje, kakor jih je doslej imelo. Vendar bi bilo napačno — kakor je že večkrat poudaril tudi kmetijski minister Hartmann — pričakovati od zakona „zlate gore“. Kakor doslej bo tudi v bodoče potrebna kmečkim ljudem močna volja do napredka in do samopomoči. Drugače tudi v novih pogojih ne bodo kos težavnim nalogam, pred katerimi stojijo in pred katere jih bo naprej postavljali splošni razvoj. Zakon bo sicer odpravil nekatere upravne nevedčnosti kmetijske proizvodnje in vnovčenja pridelkov, ne bo pa in tudi ne more odpraviti naravnih iz splošnega razvoja izvirajočih težav, ki so se nakopičile tako pred kmetijstvom kot celoto kakor zlasti pred kmečkimi gospodarstvi in družinami. (bl)

## Nationalistischen Hetzern ins Stammbuch

Wir haben schon öfters betont, dass gewisse Kreise in Kärnten anscheinend nicht ohne nationalistische Hetzerei auskommen können. Deshalb war zu erwarten, dass diese Leute gerade das heurige Volksabstimmungs-Gedenkjahr zu besonderer Aktivität im Dienste weiterer Verhetzung und Unruhestiftung missbrauchen werden. Die nun verflossene erste Hälfte des Jubiläumsjahres 1960 war in diesem Sinne geradezu ein musterghültiger Anschauungsunterricht, bei dem wir klar und eindeutig gesehen haben, wie man sich die Befriedung und das freundschaftliche Zusammenleben beider Völker im Lande vorstellt.

In einer Hinsicht aber war dieser Anschauungsunterricht ohne Zweifel auch positiv: Er hat allen jenen, die es mit dem Frieden und der Tolleranz ehrlich meinen, die Augen geöffnet und ihnen gezeigt, dass „Heimattreue“ und „Heimatliebe“ nicht immer auch ehrliche Sorge um eine glückliche Zukunft der Heimat bedeuten, sondern sich hinter diesen grossen Worten sehr oft auch Bestrebungen verbergen, die der Heimat und ihren Bewohnern nur schaden können.

Wie ein aufrechter Kärntner, der sicher nicht mit dem „zweifelhaften“ Ruf der Slowenenfreundlichkeit „belastet“ ist, diese Seite der „heimattreuen“ Manifestation sieht, lesen wir im Brief, den er an die Redaktion der „Kultur Nachrichten aus Kärnten“ geschrieben hat. Im Schreiben, welches mit „Josef Hopfgartner, Spittal a. d. Drauf“ unterzeichnet ist, heisst es unter anderem:

Dieses Jahr steht für uns Kärntner im Zeichen des Oktobers. So soll es sicherlich sein. Aber wenn ich so die Aussendungen an Gesangsvereine und Kulturbünde betrachte, wird es mir weh ums Herz und manchmal übel über die entsetzliche Borniertheit und den Ton einzelner Bündler und Vereinsmänner, die uns das Festjahr vergällen und in ein hypernationales Licht bringen werden. Da tönt es hohl von Karawankenwand, wildem Kampf und hehrem Sieg und Himmelstagen! Haben diese Superkärntner denn wirklich vergessen, dass der 10. Oktober ein Händereichen war, ein Frieden, ein Fest des guten Willens und Zusammenstehens über Fronten und Sprache hinweg! Dieses wollen wir doch feiern und nicht den Hass!

Diese offenen Worte sollten sich die nationalistischen Hetzer ins Stammbuch schreiben, denn dann könnte der 10. Oktober tatsächlich ein Fest der Versöhnung, wirklich ein Fest der Heimat werden!

## Volitve v zbornico kmetijskih delavcev

Zadnje nedeljo so bile na Koroškem volitve v zbornico kmetijskih delavcev, pri katerih je dobila socialistična lista 4458 glasov in 15 mandatov, ÖVP-jevska lista 2957 glasov in 10 mandatov ter FPÖ-jevska lista 871 glasov in 3 mandate.

Izid teh volitev je vsekakor zanimiv, čeprav se v bistvu ni dosti kaj spremenilo. Preseneča zlasti dejstvo, da je FPÖ, ki je pri zadnjih volitvah dobila le en sam mandat, tokrat na račun obeh drugih strank pridobila 2 nova mandata. V tozadevnih

komentarjih sicer poudarjajo, da je FPÖ pridobila le zaradi večjega števila nameščencev v kmetijstvu in gozdarstvu, vendar je mnogo bolj očitno dejstvo, da je imela pri razdelitvi mandatov izredno srečo. Napram zadnjim volitvam je število glasov povečala le za 291, kar pa je že zadostovalo, da je s pomočjo volilne geometrije dobila 2 nadaljnja mandata. SPÖ je v primerjavi z zadnjimi volitvami zgubila 1,5 % glasov ter 1 mandat, ÖVP pa 3,3 % glasov in prav tako 1 mandat. Iz igre števil je torej razvidno, da pri volitvah pogosto ne odločajo toliko števila glasov kot pa sreča, ki je eni stranki naklonjena in drugi ne.

Kakor že rečeno, volitve v bistvu niso privedle do posebnih sprememb. FPÖ kljub večjemu številu mandatov tudi v bodoče ne bo zastopana v predsedstvu zbornice, pač pa je možno, da bo ÖVP zgubila 1 sedež v predsedstvu. To je za ÖVP-jevske kroge še toliko bolj boleče, ker so v volilni borbi zastavili vse sile, da bi pridobili večino tudi v koroški zbornici kmetijskih delavcev, ki je edina v Avstriji, kjer vodijo socialisti.

Volilna udeležba je tokrat znašala 75,43 % in se ne razlikuje dosti od udeležbe leta 1955, ko je znašala 75,91 %. Pač pa je bilo število volivnih upravičencev za 2557 manjše kot pred petimi leti, kar zelo jasno kaže, da je kmetijski poklic vedno manj privlačen in da se tako imenovani „beg s kmetov“ še vedno nadaljuje.

## PO ŠIRNEM SVETU

**New York.** — Odnosi med Kubo in Ameriko so se v zadnjem času stalno zaostrevale, tako da se je kubanska vlada odločila, da išče pomoč pri Varnostnem svetu Združenih narodov. Zahtevala je namreč sklicanje Varnostnega sveta, da bi ta forum razpravljal o vedno slabših odnosih med obema državama.

**Tokio.** — Japonski zunanji minister Fudžijama je na tiskovni konferenci povedal, da je Amerika umaknila svoja vojska letala „U-2“ z japonskega ozemlja. Prav zaradi takega letala je prišlo, kakor znano, do nedavnega spora med Ameriko in Sovjetsko zvezo, kar je imelo za posledico prekinitve pariške vzhodne konference, pozneje pa odpoved obiska Eisenhowerja na Japonskem.

**Bremerhaven.** — Podpredsednik zahodnonemške socialdemokratske stranke je te dni izjavil, da bo SPD za volitve novega kanclerja Zahodne Nemčije prihodnje leto postavila kot svojega prvega kandidata sedanjega župana v Berlinu Brandta. Hkrati je predstavnik SPD poudaril, da je SPD dejansko pripravljena za skupno zunanjo politiko s krščansko-socialno stranko, vendar ta pripravljenost ne pomeni pokoritev diktatu CDU, kajti „socialni demokrati so enakopravni partnerji, ne pa spokorni grešniki“.

**New Delhi.** — Državni uslužbenci v Indiji so začeli splošno stavko, s katero hočejo doseči višje plače. Čeprav je bila stavka proglašena za ilegalno, so se ji priključili državni nameščenci 14 izmed 15 pokrajin Indije.

**Nikosia.** — Po dolgotrajnih pogajanjih med predstavniki ciprske vlade ter britanskim kolonialnim ministrstvom je prišlo končno do sporazuma v obliki kompromisne rešitve glede britanskih vojaških oporišč na Cipru. Sklenili so, da bo neodvisna republika Ciper uradno proglašena 16. avgusta letos. Istega dne se bo končalo tudi britansko kolonialno gospostvo na Cipru, ki je trajalo od 4. junija 1878.

**Los Angeles.** — V sredo se je pričelo glasovanje o prvem kandidatu demokratske stranke za bodočega predsednika Amerike, ki ga bodo volili letos novembra. V okviru demokratske stranke je zmagal senator John Kennedy, ki se bo novembra s kandidatom republikanske stranke, sedanjim viceprezidentom Nixonom potegoval za čast in mesto novega ameriškega prezidenta.

**Beograd.** — V Jugoslavijo je prispela vladna delegacija Sudana, ki jo vodi predsednik vrhovnega vojaškega sveta in predsednik vlade Ibrahim Abud. Med obiskom v Jugoslaviji so imeli predstavniki Sudana razgovore z jugoslovanskimi voditelji in so bili zlasti poudarjeni prijateljski odnosi med obema državama. Z obeh strani so vodilni državniki naglasili potrebo, da mora biti vsak narod aktiven činitelj v boju za mir.

**Kairo.** — Predsednik Združene arabske republike Naser je na kongresu Nacionalne unije ZAR pred 2000 delegati iz Egipta in Sirije obrazložil načela zunanje in notranje politike ZAR. Izjavil je, da temelji politika ZAR na načelih politike pozitivne nevtralnosti, na veri v arabski nacionalizem in enotnost ter na veri v demokratični socializem.

**Ljubljana.** — Predsednik komisije za verska vprašanja LR Slovenije Boris Kocjančič je prejšnji teden obiskal v Mariboru lavantinskega škofa dr. Maksimilijana Drževnika, katerega je papež Janez XXIII. pred nedavnim imenoval za rezidenčnega škofa lavantinske škofije. Ob tej priložnosti je predsednik Kocjančič izrekel škofu čestitke ter se razgovarjal z njim o raznih tekočih vprašanjih.

**Akra.** — Ganski predsednik Nkrumah je pozval vse samostojne afriške države k priznanju alžirske vlade ter bojkotu južnoafriške Unije.

## Generalni direktor Mednarodnega monetarnega sklada:

## „Jugoslavija napravi vtis zelo dinamičnega razvoja“

„Vaša država napravi na človeka vtis zelo dinamičnega razvoja. Tempo graditve vidi človek po novih cestah, poslopih in drugih objektih. To so znaki stalnih napredov, da zgradite nove stvari in spremenite svojo državo.“ Tako je poudaril pred odhodom iz Jugoslavije generalni direktor Mednarodnega monetarnega sklada Jacobson, ki je prejšnji teden vodil s predstavniki Jugoslavije pogajanja o izvedbi načrta deviznih reform za uvedbo enotnega deviznega tečaja.

Jacobson je tudi dejal, da je bilo tisto, kar je v Jugoslaviji videl, dobro planirano in dobro narejeno, poleg tega pa daje Jugoslavija velik odstotek narodnega dohodka za investicije. Zato je imel vtis, da je

Jugoslavija v svojem razvoju že dosegla stopnjo zahodnoevropskih držav.

Glede nameravane devizne reforme je Jacobson izjavil, da je ta reforma v določenem smislu drugačnega značaja kot reforme v raznih drugih državah. Prepričal se je, da je proračun Jugoslavije uravnovešen in da je Jugoslavija napravila že mnogo ukrepov za previdno kreditno politiko. Zato bo po njegovem mnenju zlasti prišlo velikega gospodarskega napredka Jugoslavije reformo mogoče uveljaviti brez velikih težav.

Ob koncu je Jacobson še naglasil, da pozna Jugoslavijo že iz leta 1926, zato lahko reče, „da je sedanja Jugoslavija povsem drugačna država“.

# Slovenska gimnazija v zadnjem šolskem letu

Skupno z ostalimi srednjimi šolami je tudi slovenska gimnazija v Celovcu, ki ji je ministrstvo za pouk septembra lani določilo nov naslov „Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence“, zaključila šolsko leto, tokrat s petimi razredi, medtem ko bo novo šolsko leto pričela že s šestimi razredi. Ob zaključku šolskega leta je vodstvo gimnazije spet izdalo obširno in okusno opremljeno Letno poročilo, ki je živa slika pestrega dogajanja in uspešnega razvoja na edini slovenski srednji šoli, ki jo imamo koroški Slovenci.

Preobširno bi bilo, če bi hoteli navajati vse podrobne dogodke tekom šolskega leta, zato bomo v naslednjem povzeli le najvažnejše podatke iz Letnega poročila.

V šolskem letu 1959/60 je slovensko gimnazijo obiskovalo skupno 184 učencev, 126 fantov in 58 deklet, medtem ko je profesor-ski zbor štel 13 učnih moči. Posebno številan je bil 1. razred z 52 učenci, zato je bil s 5. novembrom 1959 razdeljen na dva paralelna razreda. Ena največjih težav je bil tudi v zadnjem šolskem letu izključno popoldanski pouk, ki je zlasti oviral uspešni razvoj prostih predmetov in je bilo treba prostore za zborni petje tudi tokrat iskati izven šolskega poslopja. Kljub temu pa so učenci prav na tem področju dosegli izredne uspehe, kot je pokazal pevski koncert dne 19. junija v Domu glasbe.

Tekom šolskega leta so imeli učenci slovenske gimnazije predpisane izlete, ko so obiskali vrsto krajev širom Koroške; videli so več dobrih filmov, med njimi tudi slovenski mladinski film „Kekec“, ki ga jim je posredovala Slovenska prosvetna zveza; v velikem številu so se udeležili literarnega večera SPZ v Celovcu ter koncerta Slovenske filharmonije iz Ljubljane, kakor tudi prireditve dunajske „Revlje na ledu“. Ob posameznih spominskih dnevih so imeli kot na drugih šolah tudi na slovenski gimnaziji

skupne proslave, za svetovni dan štednje pa je učencem govoril o pomenu varčevanja zbornični svetnik dr. Mirt Zwitter, poslevo pa je ob tej priložnosti razpisala za vsak razred po tri nagrade (hranilne vloge po 100, 70 in 30 šilingov) za najboljše šolske naloge o štednji in varčevanju. Slovenska gimnazija se je vključila tudi v šolsko zbirko ter je zbrala lepo vsoto za pomoč krajem na Zgornjem Avstrijskem in Salnograškem, ki so utrpeli ogromno škodo vsled lanskega povodnj.

Poseben uspeh pa je slovenska gimnazija zabeležila v okviru evropskega tekmovanja šolske mladine v risbah in spisih. Pri deželni šolski svetu je vložila v oceno 6 risb, od katerih so bile 4 poslane komisiji na Dunaj, ki je risbi „Slovanski kolo“ dijaka Ernesta Arbeitsteina prisodila oceno „prav dobro“ ter knjižno nagrado. Poleg tega so bili šola, profesor risanja dipl. inž. Janez Oswald ter dijak Arbeitstein deležni posebnega priznanja strokovnega nadzornika dr. Jokscha.

O uspešnem razvoju slovenske gimnazije so se tekom šolskega leta ponovno prepričali deželni šolski nadzornik in posamezni strokovni inspektorji, vendar je treba v tej zvezi poudariti dejstvo, da še vedno ni bil imenovan v šolskem zakonu predvideni nadzornik za slovensko šolstvo. Prav tako je slovensko gimnazijo obiskal deželni glavar Wedenig, ki je dijakom v obeh deželnih jezikih položil na srce, naj študijski čas dobro porabijo, ter poudaril veliki pomen zvestobe do države in zvestobe do lastnega naroda. Vodstvo gimnazije mu je ob tej priložnosti tolmačilo težave in potrebe šole, predvsem pomanjkljivosti vsled stalnega popoldanskega pouka, na katere je delegacija Združenja staršev in vodstva gimnazije opozorila tudi prosvetnega ministra dr. Drimmla med njegovim bivanjem v Celovcu.

Letos je bil na slovenski gimnaziji prireditveni prvi mladinski športni dan in so bili pri tekmovanju v posameznih disciplinah lahke atletike doseženi zelo lepi uspehi. Slovenska gimnazija se je na tem področju uspešno pomerila tudi z drugimi šolami in so naši fantje zasedli 2. mesto med 10 koroškimi srednjimi šolami, medtem ko so v košarki pri 13 izvedenih tekmah dosegli 9 zmag. Veliko zanimanje pa vlada tudi za

lepo in dobro knjigo ter so si dijaki v teku osmih mesecev izposodili iz lani ustanovljene dijaške knjižnice 525 knjig.

Še besedo o učnih uspehih na slovenski gimnaziji. Posamezne razrede je s prav dobrim uspehom izdelalo naslednje število učencev in učenk: 1. a razred (skupno 26 dijakov) 8; 1. b razred (26) 7; 2. razred (37) 11; 3. razred (42) 8; 4. razred (31) 5 in 5. razred (22) 7.

Da je slovenska gimnazija srčna zadeva vsega našega ljudstva, je pokazal lepi odziv ob „dnevih staršev“, še prav posebno pa množična udeležba na pevski prireditvi v Domu glasbe. To je brez dvoma lepo priznanje profesorskemu zboru pod vodstvom ravnatelja prof. dr. Tischlerja in nam ostane le še častna dolžnost in naloga, da tudi v bodoče skrbimo za uspešni in plodni razvoj naše srednje šole — slovenske gimnazije v Celovcu!

## Piranski otroci so obiskali Koroško

Prejšnji teden je bivala na Koroškem skupina šolarjev iz osnovne šole v Piranu. V treh dneh so si mladi gostje ogledali vrsto naših krajev v vseh treh dolinah — v Zili, Rožu in Podjuni, obiskali pa so tudi Celovec. Med svojim obiskom so spoznali tudi naše ljudi ter navezali prijateljske stike zlasti z mladino. Kakor so pripovedovali, jim bodo ostali vtisi iz Koroške dolgo v lepem spominu, ena izmed udeleženk, učenka 6. razreda Cvetka Guzej pa je svoje vtise opisala takole:

Ko nam je razredničarka ob začetku šolskega leta obljubila, da bomo v počitnicah obiskali Koroško, smo bili tega zelo veseli, saj vemo, da tudi onstran Karavank živijo slovenski ljudje, ki pa jih državna meja loči od matičnega naroda.

Prišel je dan, ki smo ga vsi že dolgo nestropno pričakovali. Preko Karavank smo se pripeljali v Avstrijo in ko smo se začeli spuščati po strmini navzdol, je ležala pred nami Ziljska dolina, vsa zavita v meglo.

Po enourni zamudi smo prispeli v Beljak. Tu nas je potrpelivo čakal predstavnik Slovenske prosvetne zveze. Po kratkem odmoru, ki smo ga bili po osemurni vožnji res potrebni, nas je peljal k Baškemu jezeru, v kraje, kjer je nastala pesem „Nimav čez izaro“. Na poti v Svatne, v kraj Miklove Zale, ki smo si jih ogledali, nas je pozdravil še starosta slovenskih učiteljev na Koroškem g. ravnatelj Aichholzer. Iz Svatne smo napravili še kratek skok na Osojsko jezero.

Prenočevali smo v Podravljah, od koder smo se zjutraj drugega dne odpeljali novim doživljajem naproti. Nismo se še dolgo vozili, ko se je pred nami nenadoma zableščala gladina 17 km dolgega Vrbskega jezera. V Celovcu, kjer smo zlasti ogledali deželni muzej in druge zanimivosti mesta, smo se lahko prepričali, da v metropoli Koroške slovenska beseda ni in ne bo zamrla. V opoldanskem urah smo prispeli na Gosposvetsko polje. Brez besed smo z globokim spoštovanjem zrlji na vojvodski prestol in Gospo Sveto in se pri tem spominjali na pripovedovanja v šoli, kako so nekoč prav tukaj Slovenci demokratično volili svojega vojvodo.

Najlepše pa je bilo istega dne popoldan

## Sestanek slovenskih izobražencev

Zveza slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol nas naproša za objavo obvestila:

V torek, dne 19. julija 1960 bo v Selah

### SESTANEK SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV

na katerega so vabljeni vsi slovenski izobraženci. Predavanja se pričnejo ob 10. uri v prosvetnem domu. Ob 17. uri bodo v okviru literarne ure brali iz svojih del koroški pesniki in pisatelji. Ob 20. uri pa se v gostilni pri Mažehu prične družabni večer, kjer bodo nastopili selski pevci. Udeležba na sestanku ni vezana na predhodno prijavo.

Prometne zveze v Sele: Iz Celovca vozi od avtobusne postaje pred glavnim kolodvorom avtobus vsako uro v Borovlje, iz Borovelj v Sele pa ob 9.00, 14.10 in 19.00 uri.

## Zaključena je revija jugoslovanskega baleta

V nedeljo je bil v viteški dvorani Križank v Ljubljani slovesno zaključen VIII. Ljubljanski festival, ki je bil letos prirejen pod geslom „Revija jugoslovanskega baleta“. Predsednik upravnega odbora Ljubljanskega festivala Jaka Avšič je ob tej priložnosti objavil sklepe žirije z željo, da bi bila v Ljubljani tudi v bodoče srečanja baletnih ansambllov vse Jugoslavije.

Po končanem festivalu so bile podeljene tri vrste nagrad: za ansamble, za soliste in za koreografijo. Med ansambli je prejel prvo nagrado balet beograjske Opere, drugo nagrado je žirija prisodila baletu zagrebške Opere, tretjo nagrado opernemu baletu iz Skoplja, četrto nagrado baletu ljubljanske Opere in peto nagrado opernemu baletu iz Sarajeva. Nagrado za najboljšo koreografijo sta prejela prof. Pia in Pino Mlakar iz Ljubljane, poleg tega pa je vrsta plesalcev in plesalk prejela nagrade za najboljše solistične nastope.

## Gradiščanski Hrvati

Mnogi tamburaški zbori, ki so bili pred vojno važni činitelj v hrvaški prosveti, se niso mogli obnoviti, ker je na eni strani primanjkovalo tako tamburic kakor tudi strokovno izvežbanih učnih moči, na drugi strani pa se je mladina „modernizirala“ inraje igra namesto na tamburice — na saksofon.

Šolska mladina hrvaških šol, kjer poučujejo narodno zavedni učitelji, nastopa pod njihovim vodstvom s številnimi hrvaškimi igrami in pevskimi točkami na kulturnih prireditvah v hrvaških vaseh. Poleg njih deluje tudi še farna mladina, ki pod vodstvom duhovnikov prireja odrske in pevске nastope. V posameznih vaseh pa so obnovili pred vojno delujoča mladinska društva in zlasti pevске zbornice, ker je pesem — kakor koroškim Slovincem — tudi gradiščanskim Hrvatom močna opora pri ohranitvi narodnosti in jezika. Leta 1954 so Hrvati izdali poleg „Školske pjesmarice“ I. Vidoviča še „Pjesmaricu za mladino“, ki obsega okoli 200 narodnih in umetnih pesmi; v to pjesmarico je I. Vidovič prevzel tudi nekatere slovenske narodne in umetne pesmi.

Poleg tega se na Gradiščanskem udeležujejo na kulturno-prosvetnem področju

še hrvaške požarne brambe, ki na svojih prireditvah izvajajo hrvaške igre in pevске točke. Prav tako imajo gradiščanski Hrvati svoje „narodno-plesne grupe“, ki gojijo hrvaško folkloro.

Že pred drugo svetovno vojno je na Dunaju obstajalo „Gradiščansko hrvaško kulturno društvo (GHKD), ki je zelo živahno posegalo v kulturno-prosvetno in društveno življenje Hrvatov na Gradiščanskem. V tem društvu so organizirani na Dunaju stalno živeči ali samo začasno zaposleni Hrvati iz Gradiščanske, katerih število znaša po podatkih hrvaških piscev 20.000. Društvo prireja pogoste izlete na Gradiščansko posebno v narodno manj zavedni južni del, kjer nastopa s kulturno-prosvetnim in športnim programom.

Najbolj reprezentantna kulturno-družabna prireditev Hrvatov na Gradiščanskem in na Dunaju pa je „Hrvaški ples“, ki ga vsako leto organizira Gradiščansko hrvaško kulturno društvo na Dunaju. Vsako leto nastopajo na „Hrvaškem plesu“ pevci, tamburaši, plesne skupine in folklorne grupe.

Gradiščansko hrvaško kulturno društvo na Dunaju ter Hrvaško kulturno društvo na Gradiščanskem pa skrbita tudi za inteligenčni naraščaj in sta po drugi svetovni

vojni dala pobudo za ustanovitev Hrvaškega akademškega društva na Dunaju, v katerem so organizirani gradiščanski visokošolci. Tudi ti se udeležujejo na kulturno-prosvetnem področju in poleg tega izdajajo svoj list.

Posebej je še omeniti radio. Na tem področju so Hrvati — vsaj prva povojna leta — bili še bolj zapostavljeni kot koroški Slovenci in je njihovo glasilo „Naš Tajednik“ v članku „Radio Avstrija — ali ne za nas?“ zapisalo, da bi bili gradiščanski Hrvati veseli, če bi v okviru oddaje „Burgelandskunde“ vsaj dvakrat na leto omenili, da živijo na Gradiščanskem tudi Hrvati.

Pred drugo svetovno vojno so na Gradiščanskem od leta 1922 dalje izhajale „Hrvaške Novine“, ki so nasledile „Naše Novine“. Te so kot prvi časnik na Gradiščanskem vnesle v hrvaško novinarstvo hrvaško narodno orientacijo in smer ter ustvarile pogoje za kulturno in politično delovanje Hrvatov na Gradiščanskem po prvi svetovni vojni. Poleg tega je izhajal vsakih 14 dni mladinski list „Školske i crkvene novine“. Nacizem pa je v letu 1943 zatrl ves hrvaški tisk. Po zlomu nacizma je leta 1947 začel izhajati tednik „Naš Tajednik“, neodvisni glasnik gradiščanskih Hrvatov, kateremu se je pridružil še napredni tednik „Naše selo“ ter kominformistični list „Naša domovina“, ki pa je bil zelo malo obsega. Cerkevna uprava pa izdaja za gradiščanske Hrvate „Crikveni glasnik Gradišča“.

## Cerkveno področje

Gradiščanski Hrvati so pripadniki katoliške veroizpovedi. Po letu 1921 je bila Gradiščanska, ki je bila pod Madžari razdeljena na dve škofiji, priključena dunajski nadškofiji. Le-ta je leta 1922 ustanovila apostolsko administraturo v Železnem in je bil upravitelj administrature stalni zastopnik dunajskega nadškofa oz. kardinala in je bil vezan na njegova navodila. Razen zadnjega upravitelja — sedanjega škofa dr. Štefana Laszla so bili vsi upravitelji Nemci, ki niso obvladali hrvaškega jezika in se tudi niso zavzemali za to, da bi gradiščanski Hrvati uživali na cerkvenem področju popolno enakopravnost.

Hrvati že od leta 1921 dalje zahtevajo ustanovitev samostojne škofije v Železnem in je bilo tej zahtevi ugodeno šele pred nedavnim, ko je bil dosedanji upravitelj dr. Laszla imenovan za prvega škofa za Gradiščansko. Z dunajsko nadškofijo imajo gradiščanski Hrvati slabe izkušnje še iz prejšnjih stoletij. Ona je namreč sokriva germanizacije 60 hrvaških vasi na Nižjem Avstrijskem na tako imenovanem Markoškem polju vzhodno od Dunaja, ki so bile ponemčene v 18. stoletju.

## Mirko Kumer petdesetletnik

Prihodnji teden, 21. julija, bo Mirko Kumer, kmet pri Črčju na Blatu pri Pliberku praznoval 50-letnico svojega življenja. Črčja poznamo v domači in širši okolici, zato tudi naš list njegovega življenjskega jubileja ne pozabi ter mu posveča nekaj vrstic. Pri nedavnem obisku je na naslednja vprašanja radevolje dajal pojasnila ter odgovore v kratkem izveščku navajamo.

1. Po kakšnih vplivih in zgledih si postal in ostal značaj, kakršnega te poznamo?

Predvsem po besedi in zgledu matere iz zavedne Vavtije družine in po pismeni zapuščini že v prvi vojni padlega očeta, ki je sam pesnil ter zapisoval tudi narodne pesmi in note. Za vzgojo se imam zahvaliti tudi učiteljicam, Milačevi in Pišekovi, ter zavednim ljudskim duhovnikom, med temi Zupanu in Vintarju. Neprecenljivo mnogo pa sem pridobil v prosvetnih društvih v Pliberku in Šmihelu.

2. Odkod tvoja nadpovprečna izobrazba?

Iz osnovne šole, ki mi je dala podlago v materinščini, nadalje pa so bile moje velike učiteljice knjige iz društvenih knjižnic, ki sem jih s pridom prebiral. Podlago za strokovno izobrazbo sem dobil v kmetijski šoli v Litlhofu ter na mnogih poučnih tečajih in predavanjih.

3. Kako ocenjuješ svoj poklic kot kmet?

Kot kmet sem srečen, ker ima ta poklic kljub mnogim težavam tudi prednosti pred odvisnimi poklici. Ko zjutraj stopim iz hiše, sem tako rekoč že v svoji delavnici in ne zavidam delavcev, ki morajo biti vsak dan točno in ob vsakem vremenu kjer koli na delovnem mestu.

4. Tvoje gledanje na okoliško občestvo in širšo narodno skupnost?

Smatram, da je najvažnejša celica družina, kjer je dobra mali središče ter prva učiteljica in vzgojiteljica otrok. Mnogo dobrih družin sestavlja lepo vaško občestvo in značajno narodno skupnost. Na materah leži velika odgovornost nasproti skupnosti.

5. Tvoje funkcije v javnem in slovenskem družbenem življenju?

Skratka: Že kot otroku so mi nalogali deklamacije ali nagovore, če nas je obiskal kakšen višji. Mlad sem postal sodelavec in odbornik prosvetnega društva, dvakrat tudi predsednik, pred vojno sem bil odbornik Slovenske prosvetne zveze in tajnik takratne Kmečke zveze, po vojni sem deloval v odboru Kmečke zveze in delujem kot odbornik Hranilnice in posojilnice ter Kmečko gospodarske zadruge v Pliberku, kakor tudi kot predsednik Živinorejske zadruge. V letih 1954/58 sem bil župan blaške občine, po volitvah v kmetijsko zbornico pa sem v zastopstvu okrajne kmetijske zbornice v Velikovu.

6. Kako si predstavljaš dobro sožitje med obema narodnostima na Koroškem?

Samo na podlagi neokrnjene narodne in socialne enakopravnosti obeh narodnosti. Mi smo za dobro in prijateljsko sožitje vedno pripravljeni, kar tudi dejansko dokazujemo, želimo le in prizadevamo se, da bi bila enaka dobra volja tudi na drugi strani.

Kumer je nadalje še razpravljal o vprašanjih, kakor na primer o našem združništvu ali kako meni o gospodarskem položaju kmeta in delavca, kakor tudi o svojem gledanju o razvoju naše narodne skupine v bodočnosti. Misli so bile jedrnat in preudarne ter so upoštevanja vredne. Na vprašanje, kaj ga najbolj veseli v življenju, je dejal, da mu je zdravje in zadovoljstvo v družini najbolj pri srcu, ljubi dobro sosesčino v vasi, vesel je zmage svobodoljubnih sil nad fašizmom v zadnji vojni, ki je rešila pogina tudi naše ljudstvo, predvsem pa ga veseli prizadevanje za trajen mir in medsebojno spoštovanje med narodi.

Mirku Kumerju k njegovi petdesetletnici srčno čestitamo in mu želimo veliko sreče, zadovoljstva in uspehov prav mnogo let!

# Priprave za koroški velesejem

Koroški velesejem, ki bo letos od 11. do 20. avgusta, hkrati tudi vedno bolj uveljavljajoči se avstrijski lesni sejem, bo tudi tokrat posredoval razstavljalcem in obiskovalcem informacijske ter druge uslužnosti za olajšave vseh vrst. Kakor že prejšnja leta, dovoljujejo avstrijske državne železnice in poštna uprava 25 odstotno znižanje voznih cen. Za razstavljalce veljajo na avstrijskih zveznih železnicah, kakor po večini tudi na vseh evropskih železnicah, ugodnostne tarife pri prevozu razstavnih dobrin. Poštna uprava bo spet uvedla poseben poštni urad, ki bo razstavljalcem in obiskovalcem na razpolago za telefonske in brzojavne zveze. Dovolili so tudi uporabo posebnega poštnega žiga. Posebni poštni

ni urad bo obratoval od 10. do 22. avgusta, telefonski in brzojavni urad pa bo na razpolago že od 8. avgusta.

Avstrijski trgovinski delegat v Zahodni Nemčiji bo posredoval med velesejmom pojasnila, ki bodo letos posebno aktualna zaradi tega, ker je ustanovitev gospodarskih blokov v Evropi povzročila predvsem na carinskem področju nova vprašanja. Strokovnjak bo dajal zanimancem pojasnila na tem področju. Zavod za gospodarsko pospeševanje bo priredil od 16. do 19. avgusta dnevno od 9. do 12. ure razgovore zanimancev za patente. Tudi tiskovni urad koroškega velesejma bo z obvestili

na razpolago vsem tu- in inozemskim novinarjem.

V dnevih velesejma bo v Celovcu več zasedanj različnih gremijev in drugih korporacij. V zvezi z avstrijskim lesnim velesejmom so predvidena zasedanja avstrijskega gozdnega društva, demonstracija koroške lesne trgovine in žagarske industrije, strokovno zasedanje tesarskih mojstrov, sodarjev, strugarjev, ščetarjev, izdelovalcev glasbenih instrumentov, mizarjev in drugih. Razen tega so na dnevnem redu tudi številna zasedanja drugih skupin in zvez.

Koroški velesejem potrebuje v času od 11. do 21. avgusta enoposteljne sobe v bližini velesejskega prostora.

## Varujte imetje pred samovžigi

Vsako leto in tudi letos že slišimo, da so samovžigi večjih količin nakopičenega premalo suhega zelenja napravili veliko škodo na imetju. Pred nedavnim smo lahko brali o veliki požarni škodi, ki jo je tak samovžig povzročil na nekem večjem posestvu na Koroškem, ker notranjega tlenja v ogromnem skladišču sena niso pravočasno ugotovili. Ogenj, ki je nastal v skladiščnem senu, je uničil gospodarsko poslopje do temeljnega zidovja.

Podobna nesreča je grozila minulo so-

boto pri kmetu Jožefu Kopanzu v Starem dvoru v grabštanski občini. Na srečo so domači tisto popoldne postali pozorni, ko so začutili močan vonj po ognju. S tako imenovano „seneno sulico“ so prodrli v središče zaloge in na svoje prepaščenje dognali, da je pokazala 95 stopinj vročine. Nemudoma so obvestili požarno brigado v Grabštanju, ki je bila s svojimi gasilnimi napravami tudi v najkrajšem času na kraju nevarnosti. S silno naglico so razmetavali seno, ki ga je bilo okoli osemdeset voz. V sredini kupa so našli že okoli pet voz zoglenega sena, ki so ga spravili na prosto in tako preprečili, da plameni niso pobesneli in zajeli gospodarsko poslopje, katerega vrednost cenijo na okoli 1 milijon šilingov. Na žalost pa ugotavljajo, da je vse seno močno prepojeno z dimom in neuporabno za krmo. S pravočasno akcijo pa so vendar preprečili nedogledno škodo.

Primeri sta brez dvoma opozorilo, da morajo biti kmetje zelo previdni pri vskladiščenju sena.

## Mala gora pri Bilčovsu

V hribovitih krajih nad Bilčovsom, odkoder je prekrasen razgled na Spodnji Rož, so tudi raztresene domačije naše vasi. Zares žilav in prava gorjanska korenina mora biti oni, ki hoče bivati med nami. V našo čast pa mehkužnežev, ki se boje naporene hoje v hrib, ne poznamo pri nas.

Kljub težkočam, ki jih imamo kot gorski kmetje, smo ponosni na svoja domovanja in kmetije. S pesnikom lahko rečemo, da smo bliže neba.

Kakor drugod, se tudi pri nas ženimo in ustanavljamo nove družinske celice. Ob takih priložnostih se po domače poveselimo, pojemo in vriskamo, da se razlega daleč doli v ravnino. Minulo nedeljo na primer smo obhajali veselo ženitovanje, ko se je poročil mladi gospodar največje naše kmetije pri Odriju, Vincenc Ogris, ki si je za svojo življenjsko spremljevalko izvolil gospodično Liziko Kuehs, domačinko prav tako iz naše vasi. Poročne obrede je opravil g. župnik Štih, veselo in dostojno

## Naši otroci na letovanju

V torek je odpotovala prva skupina koroških slovenskih otrok v počitniška domova ob jugoslovanskem Jadranu. Večina se je ustavila v Savudriji, manjši del pa v Omišlju. Včeraj smo dobili sporočilo, da so vsi otroci prispeli na letovanje srečno, zdravi in veseli.

ženitovanjsko slavlje pa je bilo v gostilni pri Miklavžu.

Novoporočenca sta zrasla v trdih pogojih naših hribov, zaradi tega smemo upati, da se bosta na skupni zakonski poti prav dobro razumela ter si v medsebojni ljubezni in soglasju eden drugemu pomagala premagovati vse težkoče, ki jih pogosto pri naša življenje vsepovsod, v hribih in po dolinah.

Novoporočencema srčno čestitamo in jim želimo obilo družinske sreče mnogo let!

## POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski mladinski film

KEKEC

v nedeljo, 17. julija 1960, ob 14.30 uri v  
Selah pri Faleju

v nedeljo, 24. julija 1960, ob 10.00 uri v  
Pliberku v kinu pri Krautu

## Vzpenjača na Goldeck obratuje

Ob navzočnosti zveznega prezidenta dr. Schärfa so izročili minulo nedeljo vzpenjačo na Goldeck svojemu namenu. Goldeck je planina v bližini Spittala, visoka 2139 metrov. Alpinski klub v Spittalu vzdržuje že mnogo let planinsko kočo na Goldecku, odkoder je čudovit razgled na pogorja Visokih Tur, na Dolomite, Julijske Alpe do velikana Triglava. V nižino pa je sijajen razgled na Millstattsko jezero, doline rek Drave, Möll in Lieser ter na mesta Spittal, Millstatt, Obervellach in Gmünd.

Pomen vzpenjače je prav posebno v tem, da se planinski svet odpre tudi ljudem, ki bi

## Vedno spet: Smrt na cestah

Ali morda res ni več škoda za mlada življenja, ki jih vedno spet pobira smrt na cestah in so žrtve motoriziranega prometa. Iz Vogrč pri Pliberku in Ponikve pri Pliberku sta pred nedavnim dobesedno izkrcavala na cestah mlada človeka, oba nadebudna mehanika. Eden je doživel komaj 19 let, drugi pa 25. Kaže pa, da so se ljudje že tako navadili na tako grozotne in usodne nesreče, da jih smatrajo kot nekaj samoumevnega in vsakdanjega.

Pred nekaj tedni se je blizu vasi Kokje, na cesti v smeri iz Dobrle vasi v Pliberk z motornim kolesom smrtno ponesrečil Rudi Flaschberger iz Vogrč, sin vdove pred vojno in tudi še nekaj časa med vojno dobro poznanega in zaradi korektnosti zelo priljubljenega in spoštovanega orožniškega uradnika. Oče je bil Ziljan ter se kot poštnjak ni hotel in mogel strinjati z nacističnimi naklonami. Zaradi tega so ga tudi prestavili na področje, kjer so ga silili v tvegane akcije, pri čemer je zgubil svoje življenje. Zena Štefi z dvema sinovoma je ostala v domačem kraju. Sinova sta rastle in ji bila v tolažbo ter veselje. Toda tistega nesrečnega dne se sin Rudi ni več vrnil domov, postal je žrtev cestnega prometa. Ob številni udeležbi žalnih gostov so ga pokopali na vogrškem pokopališču, premladega še, polnega lepih življenjskih ciljev in v veliko žalost nesrečne in dobre matere.

Minulo nedeljo pa so ljudje vedeli povedati že navsezgodaj, da se je na cesti iz Italije v smeri proti Beljaku smrtno ponesrečil 25-letni Friedrich Miklin, p. d. Ornovtov na Ponikvi pri Pliberku. Z osebnim avtom je zadel v drevo v obcestnem drevoredu. Nesreča je bila tako huda, da je bil mladi človek na mestu mrtve, avtomobil pa popolnoma razbit. Tudi Miklin je bil mehanik, učil se je pri znanem podjetniku v Pliberku ter so ga ljudje zaradi njegove vrljivosti in delovne sposobnosti zelo radi imeli. Njegove telesne ostanke so položili na libuškem pokopališču k trajnemu počitku. Razumljiva je žalost bridko prizadetih sorodnikov, ki jim izrekajo vsi mnogi znanci srčno sožalje.

Vsem pa morajo biti takšni žalostni primeri svareč opomin — na cestah preži smrt!

ga peš ne mogli doseči, ker vsak ni krepek in zdrav, vendar se tudi ti želijo okrepčati in spočiti v čudoviti gorski prirodi, kar je danes v časih intenzivnejšega dela in brzega ritma današnjih dni vsem bolj potrebno in zaželeno kot kdaj poprej. Tako je v svojem nagovoru naglasil zvezni prezident, ki je napravo uradno izročil svojemu namenu. Dejal je, da ima delovni človek pravico preživeti in uživati svoj prosti čas, kjer koli mu ugaia in kjer je blizu narave.

Deželni glavar Wedenig je podčrtal pomen vzpenjače za razvoj tujskega prometa v poletni in zimski sezoni, pozimi posebno zaradi lepega smučarskega športa, ter izrazil prepričanje, da s to vzpenjačo še ni zgrajena zadnja vzpenjača na Koroškem, temveč ji bodo sledile še druge.

Vzpenjača lahko prevozi 330 oseb na uro, kakor je povedal dvorni svetnik dr. Zojer, ter jo po dolžini in zmogljivosti prekaša samo vzpenjača na Zugspitze.

Zvezni prezident dr. Schärff, ki je prispel v Spittal v spremstvu deželnega glavarja Wedeniga, namestnika deželnega glavarja ing. Truppeja in deželnega svetnika Sime, je bil od krajevnih predstavnikov javnega in družbenega življenja ter večtisočglave množice srčno in navdušeno pozdravljen. Po uradnem delu je zvezni prezident v spremstvu častnih gostov nastopil prvo alpsko vožnjo z novo vzpenjačo ter jo označil kot eno najlepših v Avstriji.

## Celovec

Preteklo nedeljo je skupina 130 članov „Delovne družbe za medsebojno pomoč“ ter njihovih družinskih pripadnikov obiskala na svoji krožni vožnji po Avstriji tudi Celovec. Gostje so bili iz Furlanije, iz severovzhodne pokrajine Italije. Furlani govorijo poseben romanski jezik. Pri sprejemu v posvečevalnici mestnega magistrata, kjer jih je pozdravil celovski podžupan Seidling, so jih nakratko seznanili z zgodovino Celovca ter o pomenu koroškega glavnega mesta. Ob tej priložnosti so gostom podarili nekaj izvodov knjige o Celovcu ter več prospektov in načrtov o mestu. V restavraciji „Glocke“ je pevski zbor iz skupine gostov, večini tovarniških delavcev, zapel nekaj furlanskih pesmi. Pred odhodom iz Celovca so si gostje ogledali še najznačilnejše zanimivosti mesta.

Tiskovni urad celovškega magistrata sporoča, da so meseca junija zaznamovali naslednje bolezni, ki jih je treba prijaviti zdravstvenemu uradu: Tri krat škrlatinko, osemkrat jetiko z enim smrtnim primerom, dvakrat jetiko na drugih organih, enkrat otrplost tilnika, enkrat tifus ter en smrten primer za otroško ohromelostjo. Prijavili so tudi dva primera pasjih ugrizov.

## KOLENDAR

Petek, 15. julij: Vladimir  
Sobota, 16. julij: D. M. K.  
Nedelja, 17. julij: Aleš  
Ponedeljek, 18. julij: Miroslav  
Torek, 19. julij: Vincencij  
Sreda, 20. julij: Marjeta  
Četrtek, 21. julij: Prakseda

## Veliki načrti

Človeštvo ima celo vrsto načrtov, s katerimi bi lahko temeljito preobrazili površino naše Zemlje in ustroj na njej. Večina teh načrtov je s sedanjimi tehničnimi sredstvi, ki so nam na razpolago, izvedljiva, le potrebnega denarja ni, odnosno ga ni dovolj. Sovjetsko sindikalno glasilo „Trud“, ki izhaja v Moskvi, je pred kratkim objavilo članek o tem, kaj vse bi lahko napravili z denarjem, ki bi ga prihranili, če bi se velesile odločile za temeljito razorožitev.

„Trud“ ugotavlja najprej, da je bilo v zadnjih 45 letih po vsem svetu poročenih v vojne namene 3.000 milijard dolarjev. V tem seveda niso všeta razdejavanja, ki so jih tem vojne povzročile in ki predstavljajo morja še večjo svoto. Toda že samo z zgoraj omenjenim denarjem bi lahko izvedli marsikaterega od naslednjih osmih načrtov, ki jih ta časopis navaja. Ti načrti so:

1. Izvrtanje posebnega predora do središča Zemlje. Ta predor bi začeli vrtati na takem kraju, kjer je zemeljska skorja bolj mehka, to je v globini Tihega Oceana, kakih 12 do 14 km pod morsko površino. Z izvedbo tega dela bi lahko rešili številna vprašanja, na katera doslej nismo imeli odgovora, zlasti glede sestave našega planeta.

2. Zgraditev velikanske svetovne železnice, ki bi šla iz Londona preko Evrope v Moskvo in od tu skozi Sibirijo in Alasko do New Yorka. Pod Rokavskim prelivom, ki loči Anglijo od Francije, bi zgradili za železnico predor, preko Beringove ožine med Sibirijo in Alasko pa bi lahko zgradili nasip in z njim povezali oba kontinenta, lahko pa tudi tukaj speljali železnico pod morjem. Vlaki na tej železnici bi lahko vozili s hitrostjo 300 km na uro.

3. Od te železnice bi lahko speljali odcep na Kitajsko in v Indijo skozi predor pod Himalajskim pogorjem.

4. V saharški puščavi v Afriki bi lahko ustvarili umetno morje, kateremu bi dobavljali vodo s pomočjo posebnih kanalov iz Sredozemskega morja. Na ta način bi spremenili to obširno puščavo v plodno polje.

5. Morsko ožino pri Gibraltarju bi lahko zaprli s posebnim nasipom in tako delno osušili Sredozemsko morje ter pridobili nova področja rodovitne zemlje za kmetijstvo.

6. Tudi na Atlantskem oceanu bi lahko zgradili poseben nasip in z njim preusmerili zališki tok proti severnim deželam Evrope in Amerike. S toplim zališkim tokom bi segreli tamkašnje ozračje in izboljšali klimatske pogoje.

7. Lahko bi združili v enoten vodni sistem porečja treh velikih južnoafriških rek: Amaconke, Parana in Orinoko. Te reke bi med seboj povezali s prekopi in omogočili namakanje obsežnih puščavskih predelov.

8. S področja severnega morja in s predelov ob Antarktiki bi lahko prepeljali ogromne ledene gore do tropskih predelov v Ameriki in Afriki, kjer bi se raztopili. S tem bi pridobili na milijone kubičnih metrov sladke vode, z katere so te ledene gore sestavljene in jih uporabili za namakanje puščavskih predelov.

## Mejniki v merjenju časa

Že davno je veljal pregovor: čas je zlato

„Čas je denar“, oziroma vrednost; to staro spoznanje uveljavljajo zlasti v „novem svetu“, kjer čas visoko cenijo in skrbno izkoriščajo. Zato je razumljivo, da so se ljudje že iz davnih časov trudili, da ga merijo. Prva enota je bil „dan“, katerega določa sončni vzhod.

Egipčani so šteli od razliva Nila 365 dni na leto; to so razdelili na 12 mesecev, a mesec na 30 dni. Bilo je približno merjenje časa. Babilonci so razdelili dan na 24 ur, a grški modrijan Ptolomej je to razdelitev potrdil tako, da je določil, da so te ure enake v vsakem letnem času.

Čas čez dan so merili po soncu, in še sedaj so sončne ure v rabi po celem svetu. Kadar sonca ni in ponoči sončna ura seveda ne kaže.

Zelo stare so tudi ure z dvema enakima posodama za fin pesek; ko je pesek iz gornje posode iztekel v spodnjo, so uro obrnili za 180°. Grški bog časa Hronos ima kot svoj znak tako uro na pesek.

Pomagali so si tudi z urami na vodo, „klepsidrami“ — čas so določili po iztečen količini vode.

Prve ure s kolesci in nihalom datirajo iz 12. stoletja, a žepne ure okrog l. 1500. Na Japonskem imajo sredi junija „dan točnosti“: tistega dne mora vse biti točno do sekunde. Na ta dan prirejajo razstave starih merilk časa, kar dokazuje, koliko jih cenijo.

Mehanizacijo urarske industrije je pokrenil leta 1840 Jean-Pierre v La Chaux-de-Fonds. Od tu se je urarska industrija razširila 1846 na Biel, 1852 na Solothurn, Fribourg in Baselland, a 1854 na Grenchen, itd. Leta 1850 je bilo navijanje s ključkom zamenjano z remontoir sistemom Adrienne Phillippe. Leta 1860 so vpeljali ure štoparice. Leta 1877 je Paillard izdelal spiralo iz paladija, a leta 1897 Guillaume iz Neuenburga odlične zlitine Invar, Elinvar in Anibal.

Ustanovili so l. 1940 inštitut za urarsko industrijo v Neuchatelu, švicarski laboratorij za urarstvo v Neuenburgu in urarsko zbornico v La Chaux-de-Fonds.

Napredek je ogromen ter so posebno odlične avtomatske zapestne ure. Princip take ure je iznašel Anglež John Harwood, rojen

1893 v Boltonu; hotel se je namreč rešiti odprtine, pri kateri se ura navija.

V Angliji takrat še ni bilo urarske industrije, pa se je s patentom napotil v Švico, kjer pa tudi ni našel razumevanja. Vrnil se je v Anglijo, kjer je na kraju le našel finansirja. Sedaj izdeluje več kot 500 tovarn po celem svetu take ure.

Francoz Frederick Lip iz Besancona je izdelal električno zapestno uro z dvema baterijama, ki trajata eno leto. Podobne ure izdeluje tudi Elgin National Watch Company of Elgin, Illinois, z baterijami, v katerih je anoda kovina Indium. Take ure izdeluje v ZDA še firma Hamilton Watch v Zahodni Nemčiji pa firma Epperlein. Te vrste ur so še drage, vendar najdejo kupce, ker delujejo z eno polniliivo eno do dve leti.

Velik je napredek v izdelavi preciznih kronometrov, ki delujejo na stotisočinko sekunde natančno.

Nove so ure s tranzistorji, ki celoten mehanizem zelo poenostavijo, a so zelo točne.

Leta 1929 je W. A. Marison razvil atomsko uro s kristalom kvarca za točno merjenje časa; A. Scheibe in M. Adelsberger sta jo izpopolnila.

Pravo čudo točnosti pa je „atomska ura“ ki jo je za svetovno razstavo 1958 izdelal Elektronski center LSRH v Neuenburgu. To je danes najbolj točna ura na svetu.

Urarska industrija se iz Švice naglo širi po celem svetu. Zlasti si v ZDA, SZ itd. prizadevajo ustanoviti sodobno, do skrajnosti mehanizirano urarsko industrijo. V Moskvi so izdelali znanstveno popularen film „Zmagatovarne ur“, ki prikazuje delo v moskovski tovarni ur, v kateri je mehanizacija na vrhuncu. Med drugim jim je uspelo poenostaviti konstrukcijo ur-štoparic ter s tem prihraniti 1400 raznih operacij, kar je omogočilo desekrat večjo proizvodnjo z istim številom strojev in v istem času.

## Zanimivosti iz znanosti

## IN TEHNIKE

Miniaturni klinopis, ki so ga leta 1900 izkopali v Mezopotamiji, je zdaj razvozlat arheolog dr. Kramer. Ugotovili so, da je teh 31 lončenih ploščic starih 3500 let in da je na njih več molitvic na čast boginje ljubezni Inane. Odkritje je vzbudilo veliko pozornost zaradi nenavadnega dejstva, da je moral arheolog 56-krat povečati sliko teh ploščic, da se je lahko lotil branja. S prostim očesom sploh niso razločne in je vprašanje, kako jih je neznan umetnik izdelal v času, ko še sploh niso poznali povečevalnih stekel.

## ŠPORTNI ŠPORTNI

## Nogometne tekme za evropski in srednjeevropski pokal

Francija je bila zadnji teden prizorišče zanimivih nogometnih tekem, ko so se širili najboljše nogometna moštva Evrope, izbrana na prejšnjih izločilnih tekmah, potegovala za evropski pokal. To so bile državne reprezentance Češkoslovaške, Francije, Jugoslavije in Sovjetske zveze.

V polfinalu je Jugoslavija premagala Francijo, Sovjetska zveza pa Češkoslovaško. Zato sta se Češkoslovaška in Francija v soboto pomerili za tretje mesto v evropskem prvenstvu in je končno CSR premagala Francijo z rezultatom 2:0.

Nedelja pa je potekala v znaku finalne tekme med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. V pariškem stadionu se je zaradi slabega vremena zbralo le okoli 20.000 gledalcev, vendar je treba upoštevati, da je tekmo prenašala tudi televizija in so si jo mnogi ljubitelji nogometa lahko ogledali doma v suhi sobi.

Tekma med moštvi Jugoslavije in Sovjetske zveze, je bila boj dveh izenačenih nasprotnikov ter se je v regularnem času končala neodločeno 1:1 (prvi polčas 1:0 za Jugoslavijo). Šele v podaljšk dvakrat po petnajst minut je Sovjetski zvezi uspelo, da je rezultat izboljšala v svojo korist na 2:1 in si tako osvojila dragoceno lovoriko — evropski pokal. O igri, ki sta jo pokazali obe moštvi, lahko rečemo, da so Jugoslavlani demonstrirali izredno lepo tehniko ter so zlasti v prvem polčasu močno nadkriljevali nasprotnika, medtem ko je moštvo Sovjetske zveze pokazalo precej trdote, zaradi česar so bile simpatije gledalcev nedvomno na strani Jugoslavije.

Prav tako v nedeljo so bile zaključene tekme za srednjeevropski nogometni pokal, za katerega se je potegovalo po šest moštev iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije, Jugoslavije in Madžarske. V skupnem plasmaju je zmagala Madžarska, ki je v 12 igrah dobila 8 zmag, 1 neodločeno ter 3 poraze; na drugem mestu je Jugoslavija s 7 zmagami, 1 neodločeno ter 4 zgubljenimi igrami. Zadnje mesto pa si je „osvojila“ Avstrija s 3 zmagami, 1 neodločeno igro ter 8 porazi.

Tekmovanja za evropski in srednjeevropski pokal so zanimiva zlasti v zvezi z letošnjimi olimpijskimi igrami v Rimu, kjer se bodo pomerila tudi najboljše nogometna moštva sveta.

## Korenine

1

Dobrica Ćosić

Za menoj so goreli gozdovi in pot. Nisem kača, da bi tudi rep potegnil v zemljo. Zobje so mi šklepetali, toda podoben sem bil volku. Daleč za hrbtom v ogradah je ostalo pusto in mirno. Človek pa umira edinole, kadar mora in kadar noče. Čeprav mi brada sega do sedmega rebra, so noge mogle nositi njo in nož.

Zapičil sem se ob poslednji reki. Nobena leščerba ni ranila noči, nobena svetilka. Veter je v nožnicah, tako da niti on ne dela zla. Moram naprej, zakaj, sem dejal, še sneg gori za menoj. Odpravljam se in korak mi je kratak, čeprav sem dolga. Hitro se širi šklepetanje ledu. Korakam še počasneje, nisem vedel, da je brada tako težka, in nisem vedel, da se vse tako boji noža. Trepetanje je vse glasnejše. Mislim, da pokljajo koščice ribam, ker se pod ledeno kožo, toplo kakor kri, vleče ujeta reka. Zaželim si, da bi jo preluknjal z nožem in si ogrel prste na edinem toplem curljanju. Stojim in poslušam, kako ledeno drhtenje oteka v krvi pod opanki. Na bregu se črni človek v snegu. Krepak možak. Vzdignil je roko, molči in se ne gane. Nikoli ni bilo v moji čudi, da bi človeku obrnil hrbet, zato sem še naprej stopal po pokljanju suhih ribjih koščic in njenem strahu. In če ne pridem do brega in človeka z vzdignjeno roko — ali kliče ali grozi? — pod ledom je toplo. Življenje tako nikoli ni bilo moje jabolko. In nič drugega ne bo ostalo ne na tem ne na onem bregu. Neprijetno mi je samo, da je slišati tolik strah. Na sredini sem. Pod podplati je hrbet rečnega toka, tu je najgloblje. Usedel bi se in razmišljal o nečem. Izplačalo bi se, zdaj in ravno tukaj nad njo, razumel bi nekaj. Toda možak z vzdignjeno roko me vleče k sebi. Ne stopam, drsim, kradem se k njemu in poslušam, kako se strah zgostuje, narašča in iznenada buhne v grom in bobnenje. Ledene motike mi divje padajo na glavo in roke, ona pa me vleče za noge v svoj okovan trebuh. Ej, ne boš me zdaj, pravim glasno in zakolnem, zakaj tako je bilo, ko je v moj okop na Šumatovcu padla topovska krogla, in ne samo tedaj, zakaj na obrežju za hrbtom so še goreli gozdovi in konopci so se zibali kakor hruške. Pa sem zamahnil, da bi se udaril, kakor to znam, čeprav me zobje bolijo v koreninah. Ko sem se moker in jezen znašel na bregu, mi je desnica stražila nad ročajem noža, in videl sem, da je ne-

premični človek z vzdignjeno roko samo deblo vrbe z eno edino kratko vejo. Nekaj zategnjenega je ostalo v meni.

Prerovski lovci na divje gosi pa so raztresli zgodbo okoli ognjišč s širokim in sajastim požiralnikom. Še isti dan so ugotovili o meni, ki sem ponoči prvi prišel čez mladi led na Moravi, se potapljaj in se rešil, da nisem iz Prerovega. Ne skrivam, da nisem, ker so tudi sami rekli, da samo srce, večje od buče, ali lajež za petami lahko spojita po prvem ledu oba bregova za seboj. In spleti so okoli mene vse mogoče bajke, skrivnosti in ugibanja, in po desetih letih jih pletejo še vedno enako, zakaj ta svet ob reki je majhen, tesen je človeškim glavam in jezikom v dolini, ki je podobna lipovemu koritu. Na zahodu je gozd in vedno Gospodov samostan, dno pa se je razkrilo s Palanko, tudi Gospodovo. Nikjer nisem videl, da bi bilo nebo taka podolgovata luskinja in da bi vsi vetrovi tekli po sledi sončne in mesečeve poti.

Hlapec sem, pa delam, kar hočem. Razen Aćima mi nihče ne ukazuje, njegova volja mi je povodec. Tedaj, ko me je pred kakimi desetimi leti z zmazanimi hlačami ponoči pripeljal v svojo hišo, je nekaj izšepetal Djordju, Simki pa glasno, da bi jaz slišal: Dela naj tisto, kar sam želi, je pa tisto, kar jemo mi gospodarji. Z očmi je premerila mojo moč in videla, da sem krepak in zdrav, pa ji ni bilo prav. In že čez nekaj dni je žena preudarila, da sem zle čudi, ker se nisem pogovarjal z nikomer, razen poredkoma in zmerom strogo z njo. Ljudje mojega kova se morajo braniti z molčanjem. Katerikrat, navadno po večerji, me Aćim pokliče v svojo sobo. Ko bi kdo gledal skozi okno, bi mogel slišati samo to: dve bradi nihata druga proti drugi. In nič več. Če pa za kakih deset dni izginem, zmerom ponoči, zakaj tudi trave rastejo ponoči, se vračam prav tako ponoči, tako delajo tudi gozdne živali, jaz, jazbec z brado, na ležišče v kleti. Nad njo je nova in največja hiša v Prerovem. Nad mojo posteljo je Simkina in Djordjeva soba. Malo na desno je soba za Vukašina. Za tistega, ki ga čakajo, pa ne pride.

Ne skrivam: kmetov se ogibljem in mrščim goste obrvi nad hlapci in dninarji. Ko se je Tola Dačić, prvi dninar v hiši, malo opil in se skušal robato in porogljivo šaliti z menoj, sem brez besede potegnil veliki nož izza pasu in se zagnal, mereč mu v popek. Človek, o katerem v Prerovem govorijo, da ima pest kakor veliko kladivo, je z obrnjenim hrbtom polomil plot in se od sramu dva dni ni pokazal na delo. O tem se dolgo pripoveduje z glasnim sovraštvom, mene pa je vse manj videti v dimu kotlov za prekapanje, sob s pečjo in dolgih čakanj po mlinih.

Nekateri pravijo, da sem bil menih v Manasiji, ukradel samostansko zlato, nekaj razfrčkal, nekaj pa mi je Djordje iztrgal in spravil zase, zakaj, pravijo, nikoli ne hodim v cerkev in nikoli se ne prekrizam, ko pijem žganje. Otroci, ki so jih nagovorili starejši, me že leta in leta zbadajo z eno in isto rečjo, in to se prenaša na mlajše: „Nikola, saj

## ZA GOSPODINJO IN DOM

## Vročina — prijatelj ali sovražnik?

Milijoni ljudi si vsak dan merijo telesno temperaturo in običajno vsak misli, da je bolezen tem hujša, čim višjo „vročino“ imaš. Zdravniki pa o tem niso tako prepričani. Že dve tisočletji tečejo namreč razprave o vprašanju, ali je vročina človeku prijatelj ali sovražnik in ali je zanesljiv znak bolezni ali pa samo dokaz, kako močno se telo upira obolenju. In danes so zdravniki že dosti bližje odgovoru na vsa ta vprašanja, kot pa so bili kdajkoli prej!

Kaj je torej „vročina“? Naj odgovorimo najprej takole: to je samo znak, da proizvajajo telo več toplote kot pa jo lahko izgublja.

Hrana, ki jo pojedimo, izgori zaradi kemičnih procesov in to v glavnem mišičnem tkivu. Nastajajoča toplota odvajajo kri po žilah v telo. Pod kožo pa imamo tudi plast maščobe, ki naše telo varuje pred preveliko izgubo toplote. Ako temperatura telesa preveč naraste, koža „diha“ počasneje — postane suha in vroča.

## Ali je „vročina“ vedno znak bolezni?

Novejše preiskave so pokazale, da temperatura telesa tudi pri zdravem človeku poudarja precej niha: zjutraj je nižja, v poznih popoldanskih urah pa najvišja. Zdravniki zato menijo, da bi bilo namesto o normalni telesni temperaturi pri 37° C boljše govoriti o „normalni temperaturni coni“ telesa med 36,2 in 37,5° C.

## JEDILNIK

## Kosilo

Zelenjavna juha s praženim zdrobom. (Razno zelenjavo, gobice, 15 dkg pšeničnega zdroba in rumenjaki.)

V masli praži na rezance zrezano: čebulo, korenje, peterilj, zeleno, por, zeljni storček, nekaj strokov fižola. Ko je že zarumenelo, zalij z zajemalko juhe, prideni na masli opranih gobic ter duši do mehkega. — Pšenični zdrob praži posebej, da dobi nekoliko rumenkasto barvo. Zmečkani zelenjavi dolij potrebne juhe, dodaj prepraženi zdrob, juha naj vre še deset minut. Po okusu jo osoli, preden jo daš na mizo, prideni razlopi rumenjaki. Namesto zdroba lahko zakuhajš ovseno kosmiče.

Krompir v pikantni omaki. (Potrebuješ krompir, prežgane, kisle kumarice, osminko litra kisle smetane, paradižnik, na kocke zrezano kuhano svinjino — 2 do 3 žlice.)

Skuhaj krompir, ga olup in zreži na tanke rezine. Naredi prežgane iz masla ali masti, moka, čebule. Ko zarumeni, zalij z juho ali z vodo. Prideni krompir, zrezane kisle kumarice, smetano in kuhano zrezano svinjino. Omako lahko malo okusiš, prideni ji lahko malo paradižnika, gorčico in preden jo serviraš, jo potrosi s sesekljanim drobnjakom. Serviramo k mesnim pudingom, posebno dobra je z govedino.

Domači prijatelj. (28 dkg sladkorja, 4 jajca, 21 dkg mehke bele moka, 2 zdrobljena klinčka, 1 čajno žličko cimeta, 14 dkg grobo narezanih lešnikov-orehov, 14 dkg rozin in narezanih fig, drobno narezano limonino lupino, čajno žličko pecilnega praška.)

Sladkor in jajca stepaj nekaj časa, da se speni. Potem dodaj s pecilnim praškom zmečano moko, lešnike, dišave. Vse skupaj je malo stepi, da bo gladka masa. ki jo daj v omočeno obliko na primer za srnin hrbel. Peči v srednje vroči pečici in žele hladno reži v tanke rezine. Lahko hladno pecivo obliješ s čokoladnim oblivo.

Čeprav kri odlično razdeljuje toploto po vsem telesu, tega vendarle ne opravlja tako „brezhibno“, da bi bila temperatura enaka v vseh organih: v ustih je normalna temperatura 37° C, v črevesju za eno stopinjo več, v jetrih, ki so najtoplejši organ človeškega telesa, pa vlada vedno „vročina“ — kar 38,3° C. Temperatura naše kože zdrkne ob mrzlih dneh tudi — na ničlo!

Kaj povzroči „vročino“ našega telesa? Presenetljivo veliko vzrokov je, ki lahko na to vplivajo, na primer tudi strah. Posebno pri otrocih, ki se bojijo iti o bolnišnico ali sploh k zdravniku, je dostikrat tako, da se jim telesna temperatura ob takšni priložnosti dvigne kar na 38,5° C. Običajno pa povzročajo vročico bakterijske in virusne bolezni, čeprav še danes ne vemo prav natančno, kako. Za gotovo tudi še ne moremo odgovoriti na vprašanje, ali je „vročina“ škodljiva ali ne.

Dostikrat je vročina nevarna našemu telesu, posebno takrat, kadar se temperatura dvigne zaradi možganskih poškodb — čirov ali sončarice. Tedaj nastopi namreč tako huda „vročina“, da je lahko že sama po sebi nevarna. Pri 43,7° C povzroči vročina na možganih nepopravljivo škodo, ako je brž ne zaustavimo z mrzlimi obkladki.

## Aspirini ne koristijo vedno

Pri običajnih vročinah si moramo zapomniti, da „vročina“ ni bolezen, ampak da je le znak bolezni. Zato ni prav najbolj smiselno, ako jo takoj začnemo preganjati z aspirini in podobnim. Raje počakajmo na zdravnika, ki nam bo svetoval, kaj storiti. Telesna temperatura je namreč zdravniku odličen pomočnik pri ugotavljanju bolezenskih znakov in razvoja obolenja, ker spremlja vsako bolezen določeno stopnjevanje „vročine“. Pri tifusu je na primer telesna temperatura sicer

povišana, toda stalna, pri malarji skače itd.

Kakšna pa je skrajna meja povišane telesne temperature, ki jo človek še lahko prenese? Splošnega in zanesljivega odgovora glede tega ni. Opazovanja kažejo, da človek le stežka preživi „vročino“ nad 43° C. Vendar temperatura našega telesa le redkokdaj naraste čez 42,5° C, kar kaže, da se tedaj telo začne močno boriti proti še večji „vročini“. Kri začne nagelje teči v tiste žile, ki so na površju telesa, začnemo pa se tudi močno potiti. Oboje učinkuje kot hlajenje in telesna temperatura se tako polagoma zniža.

## Ali moramo ob vročici v posteljo?

Vsekakor pa ima „vročina“ med boleznijo tudi zelo dobrodejne učinke. V telesu izzove nastanek večjega števila belih krvnih teles, ki napadajo bakterije. Najnovejša dognanja tudi kažejo, da se z „vročino“ razvija hormon ACTH, ki telesu vrača moč.

Ob določeni stopinji telesne temperature se bakterije, ki so napadle organizem, enostavno „skuhaajo“ in poginejo. Že v prejšnjem stoletju so zdravniki ugotovili, da so ob nekaterih vročinah — na primer pri malariji ali tifusu — ozdraveli mnogi bolniki, ki so imeli sifilis.

Danes zdravniki menijo, da je bolniku treba dajati ob vročici bogato proteinsko in vitaminsko hrano ter toliko tekočine, kolikor mu prija. Takšen bolnik naj leži v zmerno hladni sobi in naj ne bo preveč pokrit. Tudi ni nujno, da bi morali otroci z lahko vročico vedno ležati. Neki ameriški zdravnik je z več poskusi dokazal, da pri običajnih boleznih ni nobene škode, če se otrok malo poigra okoli hiše, ako si tega želi. Kajpak se pri tem ne sme prehladiti.

Zaključek naj bi torej bil, da je „vročina“ v večini primerov bolniku prej — prijatelj kot pa sovražnik!

## Dom in cvetje

Če hočemo lepo okrasiti dom s cvetjem, moramo imeti precej okusa, potrpežljivosti in tudi daru. Naj omenimo nekaj osnovnih pravil, ki jih je treba upoštevati, preden se odločimo za kak šopek cvetja, ki naj bi bil lep okrasek v stanovanju.

Poljsko cvetje je lahko pomešano, vendar tako, da sestavimo šopek iz raznobarnega cvetja po skupinah. Od dolžine stebelca je odvisna tudi oblika vaze. Domiselna gospodinja bo znala v ta namen izkoristiti najbolj raznovrstne posode.

Cvetje sicer ni razkošje, vendar je drago, zato temu primerno poudarimo njegovo vrednost in poskrbimo, da ostane čimdlje sveže. Če je cvetje nabrano ali pa v lončnici, ga ne smemo izpostavljati močnim temperaturnim spremembam. Nikar ga ne puščajmo zunaj ponoči, kadar je hladno. Cvetice varujmo tudi predpiha. Preden damo šopek v vazo, nekoliko pristrižimo stebelca, da se kanali rasilinskih sokov odpro in omogočijo vodi vstop vanje. Strokovnjaki za nego cvetja priporočajo prirezovanje stebelc pod vodo, da se prerezano mesto ne zapre takoj in da tako voda brž prodre v kanale.

Vodo v vazi menjajmo vsak dan, pri tem pa skrbno pazimo, da cvetic ne slesamo. Tableta aspirina ali košček lesnega oglja pripomoreta k temu, da cvetje ostane sveže znatno dlje časa kot sicer. Cvetice se ohranijo v deževnici mnogo dlje kot v navadni vodi. Če že začno veneti, jih lahko spet poživimo, in sicer tako, da jih do cvetov potopimo v deževnico in jih tam pustimo čez noč, seveda pa moramo paziti, da se ne namočijo tudi cvetni listi.

Velike šopke cvetja v širokih vazah postavljamo v sredino mize ali omare, z ozkimi visokimi šopki pa krasimo kote. Majhni, okrogli šopki na robu omare ali police sobo zelo poživijo.

naprednjaškim glavarjem. Zavaljo tega, najnevarnejšega suma so me nekajkrat zaprli, me imeli v ječi kakih deset dni, pa me izpustili včasih zato, ker se je Aćim zavzel in jamčil zame, včasih pa zato ker sem molčal samo molčal, na vsa vprašanja, pa so me oblasti lahko razglasile, da sem „slabe pameti“. In tako me da zapreti vsak novi okrajni glavar. Najteže me je Aćim spravil na svobodo, ko so me obdolžili, da sem osebnost, z glavno in brado, Peter Karadjordjević, vnuk voditelja Djordja.

Mnogi v Prerovem mislijo, da sem norec, zakaj malopridneži so opazili, da se vsako pomlad, ko so noči mesečne, do zore potikam po travnikih in se ves čas pripogibljam, kakor da kaj pobiram. Zjutraj so po travnikih nahajali kupčke rumenega cvetja. Tola Dačić pripoveduje najbolj zaupnim, da z nožem koljem pse Katićem in jih mečem v Moravo, ker Katićem stalno izginjajo psi, tudi lovski psi, ki jih Djordje pripeljuje z onstran Save.

In kako naj bi človek, služabnik božji, ne bil vse mogoče v tej mali Srbiji, iz katere je po pripovedovanju ljudi, ki ne pozabljajo krivic, staro ljudstvo trikrat izginilo, da se je napolnila z novim. Naša pokopališča so mlada. Šele v tem zadnjem rodu začnemo zemlji vračati dolg in puščamo kosti njivam, katerih zrna smo zobali. Tisto malo zemljice okoli Morav se je komaj napolnilo z ljudmi, pa se je hitro preobrnila in se razsula čez Savo. In ponoči se s plani spet spuščajo ljudje in voda. V lipovi skorji prinašajo otroke. Psi lajajo po njihovi sledi. In od gladu so postali volkovi. V teh pretakanjih se nam je pokvarila kri. In zemlja je postala grda od pogašenih ognjišč. Nikoli dve zori na istem nočiču. Kadar menjuješ ognjišče, se ti izmenja tudi čud. Kadar tebi jemljejo, tudi ti jemlješ. Verjemi mi, v zlu so vsi ljudje zli. Tu, kakor sem ti rekel, na tej malo zemljice okoli Morav, se je živelo začasno. In noži so hitro otopovali. Človeška kost je trša od stare maklenovine. In da boš vedel, živelo se je kratko. Da sem jaz dočkal osemdeseto, in še nekateri, po pravici povedano, to nam ni v dostojanstvo in čast. Vsem so nam vratovi nagnjeni naprej. In tanjši so od trave. Če si hotel okoli teh naših lepših rečic s podusti dolgo živeti in biti pokopan na pokopališču, si moral biti bodisi zelen strahopetec, bodisi izdajalec brez duše, bodisi vražji sin, da so ti krogle in handžari in drugo morilno orožje prizanašali. Kakor svoj kožuh poznam to malo Srbijo. Brezdelni hajduki preštevajo uši. Takrat, ko se je živelo tako na kratko in na up, pa si moral imeti nabrušeno rezilo! Ko ti dež pogaša ognjišče, se ne spominjaj večera in tudi ne misli na prihodnje jutro. In zato smo ti mi, stari, veliki sebičneži in ostrozobi požeruhi. Dobri pa smo v pesmih za gosli in kadar je to koristno.

V kleti je zmerom tema. In tiho, brž ko se miši utrudijo. Samo jeseni šepčejo čebriči, polni češpelj. Tedaj poslušam in molčim in gledam svoje nebo. Dva bela objekta me-seca.

## „Jzbirčna Metka“

„Ne, ne morem več! Tega ne bom jedla. Ne maram ribe, špinace, makaronov, mesa, riža, krompirja...“ Človek bi skočil iz kože, ko gleda otroka, kako brska po krožniku in se mu upira vse, kar je zdravo zanj.

Večina mater se boji, da otrok ne bo podhranjen; izpodbuja ga z najrazličnejšimi metodami, da bi popravil svoj obrok. Toda največkrat je ves trud zaman. Otroci postajajo še bolj trmasti in če materi popustijo živci, sledijo neljube scene pri mizi.

Neki ameriški zdravnik meni, da porabi mati več nasecev vztrajnega dela in mnogo energije, da bi v otroku vzbudila odpor do jedi. Žal ima prav, kajti ravnanje odraslih je mnogokrat krivo motenj in pomanjkanja vsakega apetita pri otrocih. Če bi si odrasli ne belili toliko glave zaradi pomanjkanja apetita, bi skoro nikoli ne nastal zaradi tega težji problem. Očitno je to res samo problem staršev.

Apetit se pri otrocih večkrat menja, kar matere dobro vedo. Štiriletni izbirnež postane n. pr. s petimi leti velik požeruh in obratno. S šestimi leti se apetit zopet zmanjša, s sedmimi leti poveča itd. Vse to so razvojne motnje, ki niso v nobenem primeru vznemujajoče. Šele če se okolica preveč zavzeto uleva s takim otrokom, postane njegov odpor do hrane nekaj stalnega. Pogosto slišimo matere: „Še eno žličko za mamicco, eno za očka, za bratca...“ In ne čudimo se, če tak otrok kmalu nima več volje do jedi in je zanj največja kazen, ko mora sedeti pri mizi. Počuti se kot mučenik. Razen tega otroci kmalu ugotovijo, da je tole z jedjo slaba točka staršev, ki jo lahko izkoristijo za uveljavljanje in da je to odlična priložnost za kljubovanje.

Za otrokom ni treba nositi jedi. Normalen otrok je, kadar je lačen in ga ni treba siliti. Pomanjkanje apetita je največkrat povezano s slabokrvnostjo, infekcijsko boleznijo in vesplošno oslabeleostjo. Razen pomanjkanja apetita gre torej še za druge simptome in se je treba posvetovati z zdravnikom.

Normalni otroci imajo navadno prirodno nagnjenje do nekaterih jedi. Pustimo jih, naj izbirajo! Opazujmo jih, pa ne bomo nikoli v zadregi, kako sestaviti jedilnik. Razen tega naj nas ne moti preveliko nagnjenje našega malčka do mesa ali do zelenjave, kajti sčasoma se bo tega preobedel in pričel kazati željo po kaki drugi jedi.

Najbolje, kar lahko storimo, če otrok nima apetita, je to, da ne delamo iz tega problema. Kadar sedejo otroci k mizi, naj bo vzdušje prijetno in domače. Dajmo jim manjše obroke in če ne zabtevajo več, se zadovoljimo s tem, da so vse pojedli. Če pustijo, jih ne silimo več! Odnosimo mirno krožnik! Skratka, potrpljenje, apetit se bo vrnil sam.

## NASVETI

■ Vijake z lahkoto privijemo, če jih prej namažemo z maščobo.

■ Šivanko za stroj priostriamo, če z njo prešijemo nekaj centimetrov smirkovega platna.

■ Če je zamašek prevelik, ga ne obrežemo, temveč ga izdoblamo v obliki klina. Zamašek se stisne in ga lahko uporabljamo.

## Dobrica Ćosić: Korenine

Dogajanje tega romana je pisatelj, ki ga poznamo po partizanskem romanu in filmu „Daleč je sonce“, postavil v obrenovičevsko Srbijo na prelomu stoletja. To je Srbija po „Timočki buni“ leta 1883 in po ponesrečeni vojni z Bolgari, po kateri je moral Milan Obrenović odstopiti oblast namestništvu, dokler se je ni leta 1893 polastila mladoletni Aleksander. Potem je imela Srbija dejansko dva kralja, v desetih letih šestnajst vlad, več ustav in nenehne strankarske razprtije, leta 1899 pa je doživela celo atentat na Milana Obrenovića.

Pisatelj je v svojem romanu kljub širokemu zgodovinskemu okviru položil ves poudarek na notranje življenje oseb in jih podrobno psihološko izdelal, tako da živijo s svojo nemirno krvojo, s svojim ponosom in junaštvom. Za to delo je Ćosić leta 1954 prejel nagrado za najboljši jugoslovanski roman.

Na našo prošnjo glede dovoljenja za objavo romana je pisatelj ljubeznivo odgovoril, da z veseljem dovoljuje ponatis romana „Korenine“ v „Slovenskem vestniku“ in „je zelo srečen, če bi lahko kaj doprinesel za kulturno in narodno življenje koroških Slovencev“.

mene in gospodarja. Katićevi sosedje se zaklinjajo na svoje otroke, da je okoli polnoči iz kleti slišati žvenket in ropot in vreščanje kakor tedaj, ko se ščegetajo male deklice.

Aćimovi politični sovražniki mislijo, da sem poglaviti četovodja timoškega upora, ki je pobil nekaj okrajnih poglavarjev in častnikov, pobegnil, ko naj bi ga ustrelili, se zatekel k radikalom, v kraj, kjer ga nihče ne pozna, in postal „navidez hlapec“.

Obrenovičevci šepetajo, da sem vohun Petra Karadjordjevića, pa me pogosto tožarijo

NATHANIEL  
HAWTHORNE:

## David Swan

Zelo malo vemo o tistih slučajnostih, ki vplivajo na našo življenjsko smer. Nekatere od teh slučajnosti — če jih lahko tako imenujemo — nam prihajajo zelo blizu, vendar zopet odhajajo brez vidnih vtisov in pogosto celo brez vsakega znaka o svojem prihodu in odhodu. Ko bi poznali vse možnosti sprememb naše usode, bi bilo naše življenje prepolno upov in strahu, presenečenj in razočaranj in ne bi mogli v miru prebiti niti eno samo uro našega časa. Naj to ilustriramo s primerom iz življenja Davida Swana.

Prav nobenega posla nimamo z Davidom Swanom, dokler ga ne najdemo v njegovem 20. letu na glavni cesti proti Bostonu, kjer je dobil službo v trgovini, ki je bila last njegovega strica, trgovca. Dovolj je, če povemo, da je bil David rojen v New Hampshiru, da so ga rodili dobri starši in da je imel redno šolsko izobrazbo. Po pešhoji od ranega jutra do tega poznega poletnega dne je začutil utrujenost in toploto, tako da se je odločil sesti pri prvem primernem senčnem prostoru in počakati na prihod poštnega voza, s katerim bi nadaljeval pot. Tako je kmalu prišel do prijetnega prostora, ki je bil izvirno vode, obkrožen s nekaj senčnimi stebli. Prostorček je bil miren in hladen. Pokleknil

va žena z mirnim glasom, „ta nedolžni sen?“

Medtem ko sta se oba stara človeka pogovarjala, se David ni niti premaknil niti s kakršnim koli znakom pokazal, da ve, kako pozorno ga opazujeta. Vendar brez dvoma — sreča je stala zelo blizu njega, ker sta bila stari mož in njegova žena zelo bogata. Njun edini sin je bil mrtev in nikogar ni bilo v njuni družini, ki bi mu hotela zapustiti svoj denar. V takih primerih počno ljudje najnenavadnejše stvari, kaj šele da bi zbudili mladega človeka, ga vzeli za lastnega sina in ga pozneje naredili za naslednika vsega svojega premoženja.

„Ali ga naj prebudiva?“ je ponovila gospa.

Tedaj je voznik nenadoma dejal:

„Konj je odpočit.“

Stari par je naglo prekinil pogovor, se z nekakšnim presenečenjem spogledal in nato pohitel proti kočiji. Ko sta sedla v kočijo, se jima je vsa ta zamisel, da bi Davida napravila za svojega sina, nenadoma zdela zelo smešna in bila sta presenečena, da jima je takšna misel sploh lahko prišla v glavo. Tako je možak začel pripovedovati svoji ženi o načrtu, da bi zapustil ves svoj denar za osnovanje velike dobrotelne ustanove. Med tem časom pa je David nadaljeval svoj sen.

Ni minilo več kot pet minut, ko je prišlo po cesti mlado dekle. Imela je mehak in lahek korak, ki je kazal srečo njene duše. Bila je zelo čedna. Ustavila se je, da bi bila pri izviru, in je bila seveda zelo presenečena, ko je našla tam spečega Davida. Prvi trenutek se ji je zdelo, kot da je brez dovoljenja stopila v možko spalnico in se je hotela mirno vrniti, ko je opazila veliko čebelo, kako kroži okrog njegove glave. Naglo, vendar mirno, je s svojim robčkom odgnala čebelo. Kako lepa slika! Ko je to končala, je za trenutek nežno pogledala Davida. „Čeden je,“ je dejala sama pri sebi.

Toda David se ni premaknil niti nasmehnil. Noben znak, da jo je opazil ali da je dobrodošla, se ni pojavil na njegovem obrazu. Morda je bilo to dekle iz njegovih sanj. Dekle, s katerim bi lahko prebil življenje v sreči, če bi le vstal in spregovoril z njo.

„Kako trdno spi,“ si je dejala deklica.

Potem je odšla, vendar je bila videti zamišljena in tudi tako lahko in srečno ni hodila po cesti, kot je prišla.

Oče tega dekleta je bil lastnik velike trgovine v sosednjem mestu in je slučajno prav v tem času iskal takšnega mladeniča, kot je bil David Swan. Če bi David vstal in se spoznal s tem mladim dekletom, bi verjetno postal uslužbenec v trgovini njenega očeta, morda bi se z dekletom poročil in kasneje nasledil očetovo trgovino. Tako je ponovno prišla sreča zelo blizu Davidu, skoro dotaknila se ga je in se potem zopet umaknila.

Dekle se je komaj izgubilo na cesti, ko sta zavila s ceste dva moža in se za trenutek ustavila v senci. Oba sta bila mračnih obrazov in sta nosila klobuke čez oči. To sta bila tatova, pripravljena, da ukradeta vse, kar koli najdeta, in ubijeta vsakogar, ki bi se jima poskusil ustavljati. Ko sta opazila Davida, kako spi poleg izvira vode, je prvi dejal drugemu:

„Poglej, ali vidiš zavoje pod njegovo glavo?“

„Da, morda ima denarnico ali denar skrit v njem,“ je dejal drugi. „Morda pa ima denar v kakšnem žepu.“

„Toda kaj, če se prebudi?“ je vprašal prvi.

Drugi je potegnil nož izza pasu in pokazal z njim proti Davidu.

„To ga bo umirilo,“ je dejal.

Stopila sta k Davidu in hotela izvleči zavitek izpod njegove glave. David je mirno spal.

„Ti vzemi zavoje in če se premakne, ga bom

jaz udaril!“ je dejal možakar z nožem.

Toda v tem trenutku je pritekel s ceste pes, da bi se napil pri izviru. Pes ni pogledal niti oba moža niti Davida, medtem ko je željno pil vodo. Možakarja sta se naglo ustavila in eden od njiju je potegnil iz svojega žepa revolver.

„Počakaj!“ je dejal drugi. „Zdaj ne moreva ničesar narediti. Lastnik psa je verjetno kje v bližini.“

Oba možakarja sta naglo odšla, tako kot sta prišla.

David je spal, toda ne več tako mirno kot prej. Za seboj je že imel uro mirnega spanca in je bil že odpočit. Počasi se je premaknil, ležal nekoliko trenutkov na pol buden in na pol speč. Tedaj je nenadoma zaslišal iz daljave glasen hrup koles. Prihajal je poštni voz. David je skočil pokonci in stekel na cesto ter še pravočasno poklical voznika.

„Halo, voznik! Ali imaš še prostor za enega potnika?“

„Da, zgoraj na strehi,“ je odgovoril voznik.

David je splezal na streho poštnega voza in kmalu je voz zopet drdral po cesti. Poštni voz je naglo dirjal in David se niti ni ozrl proti prostoru, na katerem je maloprej spal. Nič ni mislil na ta prostor, kjer je počival, saj ni ničesar vedel o tem, kar se je tam dogajalo. Niti vedel ni, da se mu je tam nasmešnila sreča in mu malone prinesla veliko bogastvo in veliko ljubezen z — morda — uspešno kariero v delu. Prav tako tudi ni vedel, da je bil tam zelo blizu smrti — in vse to v kratkem času pol ure.

\*

Tako se življenje poigrava z nami na mnogo najnenavadnejših načinov. K sreči za mnogo teh stvari ne vemo, čeprav nam prihajajo zelo blizu in zopet odhajajo — brez učinka. Tako kot smo dejali na začetku te zgodbe — če bi vedeli za vse mnogoštevilne možnosti sprememb naše usode, bi bilo naše življenje prepolno upov in strahu, presenečenj in razočaranj ter nam ne bi dovoljevalo, da bi v miru prebili niti eno samo uro življenja.

## D.O.M.I.S.L.I.C.E

Moda skrbi, da možkim ni treba menjavati misli o eni in isti ženski.

Moda erotizira življenje. Če objamemo obleko za 1000 šilingov, spoznamo prepozno, kdo je v obleki.

Večerne obleke so često tako indiskretne, da je vsaka zvedanost odveč.

Mož je glava družine, žena pa vrat. Zato se mora glava obračati, kakor hoče vrat.

Moški je ukradel ženski srce. Zakon za to tatvino ne pozna kazni, ker se sama kaznuje.

Vrhunec varčevanja doseže tisti, ki si da izdreti vse zobe, samo da mu ne bi bilo treba več kupovati zobne paste.

Majhne deklice se najraje igrajo s punčkami, fantiči pa z vojaki: ko odrastejo, je ravno narobe.

Ženske, ki se smejejo še tako staremu in neslanemu dovtipu, hočejo le pokazati svoje lepe zobe.

Meditacije muhe na plešasti glavi: Sedaj sem pa res stara, kajti ko sem bila mlada, je bila tukaj samo slezica.

je in pil z dolgimi požirki svežo vodo. Potem je legel na mehko zemljo, si položil pod glavo hlače in nekoliko sraj, ki jih je nosil zavite v ovoju, in trdno zaspal.

Medtem ko je on v senci spal, so hodili po cesti ljudje, eni na eno stran, drugi na drugo; nekateri so šli peš, drugi na konjih ali z raznimi vrstami vozil. Nekateri niso gledali niti desno niti levo; nekateri, ki so gledali v smeri, kjer je ležal David, ga niso niti opazili; nekateri pa so se smejali, ko so ga videli, kako globoko spi. Medtem ko ni bilo nikogar drugega v bližini, se je ustavila v njegovi bližini vdova srednjih let, se nežno zagledala vanj in govorila sama zase, kako je mladenič videti čeden in sladkem snu. Neki pridigar, ki je bil goreč borec proti alkoholu, ga je opazil in pomislil, da je pijan. Prihodnjo nedeljo je imel pridigo v svoji cerkvi in pokazal na ubogega Davida kot na strašen primer posledic uživanja alkohola.

David je spal še zelo kratko časa, ko se je bogata kočija z dvema lepima konjema ustavila točno pred prostorom, kjer je spal. Eden od konj si je poškodoval nogo in voznik je želel, da si konj nekoliko odpočije. Starejši poslovni možak in njegova žena sta stopila iz kočije in sklenila, da se bosta med časom v senci dreves nekoliko odpočila. Tedaj sta opazila izvir in Davida, kako ob njem spi. Poskušala sta hoditi tiho, da ne bi Davida prebudila.

„Kako trdno spi,“ je dejal stari gospod. „Kako mirno in lahko diha. Če bi jaz lahko tako spal, bi bil zelo srečen, ker takšen sen brez spalnih sredstev dokazuje dobro zdravje in duševnost brez težav.“

„In razen tega tudi mladost,“ je dodala njegova žena. „Stari ljudje, kot sva midva, nikoli tako ne spijo.“

Stari par se je vedno bolj ukvarjal z neznanim mladeničem, ki je tako mirno spal.

„Zdi se mi,“ je končno dejala žena svojemu možu, „da je zelo podoben našemu dragemu sinu. Ali ga naj prebudiva?“

„Zakaj,“ je vprašal mož. „Ničesar ne ve o njegovem značaju.“

„Ta pošteni obraz,“ je odgovorila njego-

ANTON PAVLOVIČ ČEHOV:

## Idila

Moj ujec je krasen, čudovit človek! — mi je pogosto govoril Griša, siromašen bratranec in edini dedič kapetana Nasečkina — Z vso svojo dušo ga imam rad... Golobček, stopiva k njemu! Drago mu bo!

In ko je govoril o svojem dragem ujcu, so se Griši oči zasolzile. Vendar mu je treba priznati, da ga teh dobrih solz ni bilo sram in da je jokal javno. Na njegove prošnje nisem ostal gluhi in čez teden dni sem odšel h kapetanu. Ko sem stopil v predsobo in vrgel pogled v salon, sem videl ganljivo sliko. V velikem naslanjaču sredi salona je sedel ostareel, zelo suh kapetan in srebal čaj. Pred njim se je Griša namestil tako, da je na eno koleno kleknil in mu z žličko ganljivo mešal čaj.

Okoli temnopoltega starčevega vratu se je ovijala lepa ročica Grišine zaročenke... Uboga bratranec in zaročenka sta se pričelala med seboj o tem, kdo bo prej poljubil ujca, in s svojimi poljubi ujcu nista štedila.

— Sedaj pa se vidva poljubita, dedič moj! — jima je ljubeznivo prigovarjal Nasečkin in pri tem od sreče pogrkaval.

Med temi tremi bitji je obstajala najbolj zavidanja vredna vez. Jaz, ki sem grob človek, sem bil ves prepaden od sreče in zavisti, ko sem jih gledal...

— Da, gospod moj! — je govoril Nasečkin. — Lahko rečem, da sem se našel! Ko bi bog dal vsakomur toliko! Koliko sem le jesetrov pojedel! Zelo, zelo veliko! Da vam za primer navedem le jesetre, ki smo jih pojedli v Skupinu... Hm! Še sedaj se mi slinijo cedijo...

— Povejte, povejte! — reče zaročenka.

— Prišel sem ti v Skupin s svojimi tisočaki in kar... hm... kar k Rikovu... H gospodu Rikovu. Eh, kakšen človek je to!... Zlat gospod! Fin gospod! Sprejel me je kot brata, kot sorodnika... Človek bi bil pomislil, čemu mu je to treba... Toda on je bil z menoj kot z ožjim sorodnikom! Bog z njim! Ponudil mi je kave. Po kavi zakuska... In miza... Na mizi pa jedi in pijače na pretek... Jesetri pa od začetka do konca... Pa morski raki, ajvar. Prava restavracija!

Stopil sem v salon in prekinil Nasečkina.

To je bilo vprav onega dne, ko so v Moskvi dobili prvo telegrafsko poročilo, da je skopinska banka propadla.

— Uživam v otročičkih! — mi je rekel Nasečkin, potem ko me je pozdravil in se nato ponovno obrnil k otročičkomu ter s hvalisavim glasom nadaljeval: — Poleg tega je bila tu le plemenita družba... Visoki uradniki, visoka duhovščina... Škofje, diakoni... Po vsakem kozarčku si bil deležen novega blagoslova... On je bil ves v odlikovanjih... Niti general bi se z njim ne mogel kosati... In ko smo eno ribo pospravili, so prinesli drugo... In spet smo vse pojedli... Nato juha iz jesetrovega mesa... Fazani...

— Na vašem mestu bi se mi od teh vaših jesetrov kolcalo in postalo bi mi slabo. Vi se pa še hvalite... — sem rekel. — Ali vam je pri Rikovu šlo veliko pozlu?

— Zakaj bi šlo pozlu?

— Kako zakaj? Kaj ni banka propadla?

— Neumnosti! Stara pesem... Tudi prej so strahili s tem...

— Potemtakem vam še ni znano? Dragi moj! Serapion Jegorovič! To že... To... No pa berite!

Segel sem v žep in od tam potegnil časopis. Nasečkin si je nataknil očala in z nezaupanjem se smehljajoč začel brati. Čim dlje je bral, tem bolj mu je obraz bledeel in se daljšal.

— Pro... pro... padla! — je izustil in se v vseh svojih udih zlomil. — Gorje, gorje meni!

Griša je najprej zardel, si prebral časopis in prebledeel... Roka mu je drhte segla za kapo... Zaročenka se je zamajala...

— Gospodje! Tega menda niste šele sedaj zvedeli? O tem vendar že vsa Moskva govori, gospodje, pomirite se!

Trenutek zatem sem bil pred kapetanom sam samcat in ga tolažil:

— Serapion Jegorovič, pustite to! Kaj hočete? Čeprav je denar propadel, so vam otročički ostali.

— To je res... Denar je bolj v breme... Otročička pa, otročička... To je točno.

Toda gorje! Čez teden dni sem srečal Grišo.

— Brat moj, stopite vendar do dragega ujca! — sem mu skušal dopovedati. — Čemu ne greste več k njemu? Starčka ste povsem zanemarili.

— Vrag z njim! Prav potreben mi je tak star vrag! Norec! Ali ni mogel najti druge banke!

— Kljub temu stopite k njemu. On vam je vendar ujec.

— On, ujec?... Ha, ha!... Se šalite? Od kod ste pa to potegnili? On je vendar deseto koleno moje mačehe! Izcedkovga izcedka izcedek. Niti sorodnik, niti nič.

— Toda pošljite k njemu vsaj zaročenko!

— No! Kaj vas je vrag zmešal, da pokazuje časopis pred svatbo? Ali niste mogli s svojimi novostmi čakati vsaj do svatbe?... Sedaj se ona izvija. Tudi ona je hlepela za ujevem kosom police! Norica neumna... Sedaj je razočarana.

In tako sem, ne da bi bil hotel, razrušil najbolj pristržno trojico... takšno trojico, da bi bila vredna zavidanja.

## ANEKDOTA

Kraljevskega lova pri Versaillesu se je udeležil tudi znani notar slabega slovesa. Kolovratil je po polju in res se je pred njim dvignila prepelica. Notar pomeri in sproži. Prepelica je izgubila komaj nekaj peres in se lagodno spustila za grm. Notar plane za njo, toda o plenu ni duha ne sluha. Tedaj zakliče kmetu na njivi:

„Slizhite, niste videli ustreljene prepelice?“

„Ne.“

„Čudno! Saj sem vendar videl frfotajoča peresa.“

„Ja, peresa sem tudi jaz videl,“ je rekel kmet, „tako močno so frfotala, da so odnesla celega pičla s seboj.“

\*

Henry Fielding je hotel videti spreved na londonski ulici, toda pred njim je stopil na klop mlad gizdalin, se razkoračil in mu zakril razgled. Tedaj je rekel Fielding: „Tale gentleman bi se gotovo usedel, če bi vedel, da ima v obeh nogavicah luknjo.“

Gizdalin je bliskoma sedel, skrivaj pregledal nogavice, toda luknje ni našel.

„Le kako lahko trdite, da imam luknjo v nogavicah?“ je vprašal besno.

„Hm,“ je odvrnil Fielding, „kako pa bi si jih drugače lahko obuli?“

# Josef Friedrich Perkonig

## Dichter der Verständigung unter den Völkern

(Fortsetzung und Schluss)

Damit aber, dass der Dichter auf die kleinen Völker, die gleichfalls bedeutende Dichtung hervorgebracht haben, aufmerksam machte und zum Befürworter der Verständigung unter den Völkern wurde, tat er einen weiteren Schritt in seiner ideellen Entwicklung. Als ob er in der letzten Zeilspanne seines Lebens die seinerzeitigen Missverhältnisse in sich selbst in Einklang zu bringen suchte, wurde der Dichter zum Verteidiger um den Platz der Kärntner Slowenen im Lande. Dies aber veranlasste den Slowenischen Kulturverband in Klagenfurt zu der Anregung den slowenischen Verlagen, sie mögen eines der Werke des Dichters in die Muttersprache seines Vaters übertragen; die Verwirklichung übernahm der Cankar-Verlag.

Unser Leser aber möge ihn auch deshalb eingehender kennenlernen, weil der Dichter aufrichtig und wahrhaft um Läuterung rang, zu der jederman zu streben hat, der sie auch anderen zu ermöglichen wünscht. Damit aber begegnen wir bereits dem intimen Leitfaden der Schöpferkraft J. F. Perkonigs.

In seinen autobiographischen Essays (Im

die Windischen. Das sind die zum Teil ein gedachten Slowenen, die sich dagegen verwahren, als Slowenen angesprochen zu werden. Die Slowenen halten sie natürlich für Slowenen. Die Windischen haben mit uns gegen die Slowenen gekämpft. Von meinem Standpunkt aus sage ich: Entweder spricht man deutsch oder man spricht windisch, und dann ist man Slowene. Allerdings ist das Windische ein Dialekt des Slowenischen, den unter Umständen die Slowenen nicht verstehen. Ich sage unseren Leuten: Wie könnt ihr erklären, die Windischen seien Deutsche, aber nur slowenisch-sprechende Deutsche? Wieviele fremdsprachige Deutsche haben wir dann? Dann haben wir überall derartige Elemente, wenn wir kraft unserer wirtschaftlichen Überlegenheit schwächere Volkssplitter aufsaugen.“ (Ein Dichter aus Kärnten, Der Standpunkt, 31. 12. 1954.)

Mit allem, was wir aneinandergerichtet, haben wir auch den unfruchtbaren Gedanken abgelehnt, mit dem wir dem Dichter selbst wegen der Auswahl der Sprache, in der er schuf, einen wie immer gearteten wenn auch leisen Vorwurf hätten aufbürden können; aus diesem Grunde verweilen wir auch nicht an seinem Zunamen

Mit dem Roman „Honigraub“ von Josef Friedrich Perkonig in ausgezeichnete Übersetzung von Rok Arib haben wir bei uns das erste Prosawerk dieses bekannten Kärntner Schriftstellers erhalten.

„Honigraub“ ist mehr eine moderne poetische Legende denn ein Roman in gewöhnlichem Sinne dieser Bezeichnung. Die zentrale Persönlichkeit dieses Buches ist der alte Lukas, ein Mensch, der seine Mitmenschen für das ihm angetane Unrecht anstatt mit Rache mit Güte und nur mit Güte bedachte. Die Erzählung von diesem edlen Menschen, der so viele ärmliche Leute beglückt oder zumindest zu beglücken versucht hatte, ist der alltäglichen Lebensbeschreibung entrückt und in den Bereich eines poetischen Märchens versetzt, fast in biblischer Diktion geschrieben, in ihrer Gesamtheit mit lyrischer Weichheit, Aufrichtigkeit und Eingenommenheit durchwoben. Fast als Dissonanzen erscheinen alle jene kleinen und grossen Bosheiten, die dem alten Lukas im Herbst seines Lebens von Menschen angetan werden, in deren Mitte seine vitale Kraft zerrinnt und schliesslich auch versiegt. Den Leser überkommt unwillkürlich das Gefühl, dass der Autor mit seiner verschwenderischen Güte schier vereinsamt in der Welt der zeitgenössischen Literatur, schier altmodisch heimatlich und idyllisch und der „Honigraub“ in gewissen Sinne den Schwannengesang der Güte bedeute. Zweifellos ist dies nicht jene Art Literatur, die den Leser engagieren würde, über seine eigene Rolle im Leben nachzudenken; eher führt sie ihn in die Märchenwelt, die heutzutage bereits eine Kuriosität darstellt. Perkonig schrieb den Roman in gehobenem poetischen Stil und mit provinziellstem Anhauch. Gerade in dieser Hinsicht ist das Werk ohne Zweifel der Aufmerksamkeit wert, es ist aber auch deshalb wertvoll, weil der Autor in den letzten Jahren (er starb im Jahre 1959) eifrig einige Werke aus der zeitgenössischen slowenischen Literatur dem österreichischen und vor allem dem Kärntner Lesepublikum vermittelt hat. Der Übersetzer Rok Arib hat am Ende einen erschöpfenden und gewichtig dokumentierten Abriss der dichterischen Persönlichkeit Perkonigs hinzugefügt. Die geschmackvolle Ausstattung des Buches besorgte Dušan Omahen.

„Ljubljanski dnevnik“, 2. 7. 1960

Morgenlicht) bekennt Perkonig, er sei schon seit jeher ein Mensch ruhiger Wasser, stiller verträumter Tiefen, kurzum bukolischer Stimmungen gewesen. Schon dieser fragmentare Blick auf sein Leben, wie wir es im vorliegenden Essay zu zeichnen versuchten, oder schon die Tatsache selbst, dass der Dichter zwei Weltkriege durchleben musste, ferner, der Blick auf das Schicksal des Kärntner Lehrers, des späteren Dichters, den der Strom des grossdeutschen Imperialismus unbarmherzig getrieben, erfasst und — diesen Menschen stiller Winkel — in den Vordergrund der Politik gestossen hatte (diese hat in seiner Heimat die Vernichtung menschlicher Existenz — das Genozid an den Kärntner Slowenen vorbereitet) erzählt uns von den Abwegen, Anstrengungen und dem Erfolg des Menschen mit dem Wunsche und schliesslichem Leitgedanken: in mir selbst muss ich den Dichterberuf rechtfertigen; gerade dieser schliesst jedwede ahumane Orientierung aus.

Im engeren Kärntner Milieu aber bestand für ihn die einzig mögliche Auswahl. Schöpfer zu werden entweder in deutscher oder in slowenischer Sprache, keineswegs in „windischer“. Die Versuche, mit welchen man mittels einer Art Theorie von den nationalen besonderen „Windischen“ — die gewaltsame Assimilierung der Kärntner Slowenen rechtfertigte und noch zu rechtfertigen versucht, wird am markantesten von Perkonig durch die Einstellung seines Lebens abgelehnt.

Der Dichter selbst aber hat sich offen genug über die „Windischen“ geäussert:

„Wir haben in Kärnten eigentlich drei Volksstämme: die Deutschen, die Slowenen,

und der einfachen Ethymologie Perkonig: Perkonig: perkovati... Unser Überblick über die dichterische Persönlichkeit widerspricht aber ebenso auch der Auffassung, wie sie T. Polley in ihrem Nekrolog anlässlich des Todes des Dichters zum Ausdruck brachte. (Neue Zeit, 10. II. 1959.) Ihr zufolge sei der Dichter mit seiner ideellen Entwicklung — vom Kämpfer in der nationalen Auseinandersetzung bis zum übernationalen und europäischen Gedanken ein Beweis dafür, dass die geistigen Kräfte, die sich damals in Kärnten entwickelten, nicht provinziell — rückständiger, sondern ausgesprochen avantgardistischer Art waren. Auch Präzisionsgedanke und Einschätzung der Kärntner provinziellen Kultur erschien uns in einem anderen Bild, obwohl wir sie gänzlich nicht zurückweisen könnten. An der Kreuzung dieser gedanklichen Wege dieses Grenzlandes, das lieb und nahe ist, blieben wir nur kurz stehen angesichts seines talentierten Sohnes:

Schon frühzeitig hat er den trübsinnigen Liedern seiner Mutter gelauscht (Seht, wie die Sonne dort sinkt hinter den nächtlichen Wald); sie hatte sie ihm in Hochdeutsch vorgesungen. Zugleich mit ihrer Milch sog er ihre Erzählung von den wandernden Komödianten in sich auf, die in dem bäuerlichen Lande umherzogen. Festverwurzt standen damals noch die mächtigen Bauernhöfe, aus denen die Mutter hervorgegangen war. Der Vater schämte sich der Hütte, in der er zur Welt gekommen. Den Sohn beschenkte er mit Empfindlichkeit für zarte und kunstvolle Dinge. Das bescheidene Heim des kleinen Handwerkers aber stand auf magnetischen Boden und bald nach Beginn unseres Jahrhunderts gab es kein

## RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

### Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 18. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporreda. — Slovenske pesmi in melodije. — 17.55 Pomenek z ženami.

Torek, 19. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Pod domačo lipo...

Sreda, 20. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 21. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev.

Petek, 22. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Morda uganele? Sobota, 23. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. Nedelja, 24. 7.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

### Sobota, 16. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Fozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.40 Odmev časa — 20.16 „Andre Chenier“, opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleška iz dnevnika — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.40 Tehnični razgled — 18.10 Igra nat v polnem vetru — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 20.05 Dobra zabava.

### Nedelja, 17. julij:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Otroški oder — 19.00 Šport — 20.10 Kriminalna uganika „Kdo je storilec“.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Veseli muzikanti — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncerti — 10.05 Dobrodošli v Avstriji — 10.25 Od dežele do dežele — 13.15 Za avtomobiliste — 14.45 Za fotografe — 18.30 Mladinska oddaja — 19.10 Pravkar izšlo — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 20.45 Vesela oddaja — 21.45 Šport.

### Ponedeljek, 18. julij:

I. program: 6.25 Pestro pomešano — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni količek — 15.45 Operetne melodije — 18.30 Mladinska oddaja

### Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 17. 7.: 17.00 Za otroke — 17.30 Za družino — 20.00 „Višji zdravnik dr. Delius“, igra.

Ponedeljek, 18. 7.: 19.30 Union Pacific — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Epizoda ob polji, film — 21.10 Perry Como-Show.

Torek, 19. 7.: 19.30 „Kit“, film — 20.20 Šah smrti, promelna oddaja — 20.45 „V Hamburgu so noči dolge“, pustolovski film.

Sreda, 20. 7.: 17.00 Za otroke — 17.35 Iz mladinskega filmskega programa — 17.45 Za družino — 19.30 Čuvarji zdravja — 20.20 „Kontrasti“, eksperimentalni film — 20.40 „Pariz, 20. julij“.

Četrtek, 21. 7.: 19.30 Šport — 20.20 „Lahko mi verjamete“, igra.

Petek, 22. 7.: 19.30 Se to spodobi? — 20.00 „Vrtnarica iz ljubezni“, od Mozarta.

Sobota, 23. 7.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 „Ure strahote“, igra — 21.20 Tajnosti morja, film o življenju v morju — 22.30 „Seviljski brivec“, balet po istoimenski operi.

Plätzchen mehr für einen Menschen stiller Tiefen. Der Dichter wurde sogar zum Aushängeschild der Unduldsamkeit, von der sich die Menschheit noch bis heute nicht ganz befreien konnte, trotz den versöhnlichen Worten, die er zu sprechen wünschte. Jedoch „Vom Leben reden ist anders als das Leben leben“, widersprach der sonderlich gute alte Lukas den Weisheiten und Zuflüsterungen aus verführerischer Quelle (Honigraub).

Nur so können wir ihm doch Glauben schenken, als er von sich selbst spricht und beide grossen Kriege erwähnt und sich angesichts der Verluste einredet: „Du hast es aber auch wieder verwunden, weil man auf dieser Welt nun einmal immer wieder von vorn anfangen muss. Vielleicht kommen ein paar Falten in der Stirne von den Schmerzen, die man als Mensch zu leiden hat... — ...Man darf solche nebensächliche Dinge nicht ernst nehmen; ernst nehmen muss man nur sein Herz.“

Rok Arib

— 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.30 Kramljanje ob glasbi — 22.10 Pogled v svet.

### Torek, 19. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Domači koledar — 8.45 Avstralijska dežela bodočnosti — 13.00 Pestro pomešano — 14.30 Iz kulturnega dela dežele — 16.00 Dobro razpoloženi — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Lizbonska nuna“, radijska novela.

### Sreda, 20. julij:

I. program: 6.25 Pestro pomešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Za prijatelja popevk — 16.30 Koncertna ura — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Orkestralni koncert — 22.10 Pogled v svet.

### Četrtek, 21. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Zvenече platno — 8.45 Avstrijski v tujini — 13.10 Mladina poje — 14.30 Posebej za Vas — 15.30 Koroški avtorji — 16.30 Moderni roman v Avstriji — 17.55 Kulturne vesti — 18.15 Oddaja za delavce — 18.30 Mladinska oddaja — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Zahodnoštajerski raj — 21.00 Doneča alpska dežela.

### Petek, 22. julij:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Pozdravljeni — 15.30 Kulturno zrcalo — 15.45 Humoreske svetovne literature — 17.10 Polovanje v poletje — 18.10 Prosti čas je dragocen — 18.55 Šport — 19.00 Otvoritev slavnostnih iger v Bregenzu — 19.30 Odmev časa — 20.15 Hallo! Teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

## RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

### Sobota, 16. julij:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Havajski napevi — 8.20 Primorski tednik — 9.00 Primorski akademski zbor „Vinko Vadopivec“ — 10.10 Melodije za vas — 11.30 Družino in dom — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Vojaska godba — 13.50 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 16.00 Na platnu smo videli — 16.40 V dunajskem Pratu — 18.00 Pevsko društvo „Slavček“ iz Trbovelj — 18.45 Okno v svet — 20.00 „Na Roblek bom odšel“, domače in narodne melodije.

### Nedelja, 17. julij:

6.00 Nedeljski pozdrav — 6.45 Popevke — 7.15 Godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 9.00 Otroške pesmi — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi o morju — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas —

Trgovsko podjetje Rutar v Dobrli vasi vzame vajenko za konzumni oddelek in vajenca za tehnični oddelek (Eisenhandlung). — Pogoji: glavna šola in znanje obeh deželnih jezikov. — Prehrana in stanovanje po želji v hiši. — (Vzamemo tudi Rožane.)

13.45 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 16.00 Glasbena sestavljenka — 17.00 Šport in glasba — 20.05 Glasbeni variete — 21.00 Šport — 21.10 Tenorist Leo Slezak.

### Ponedeljek, 18. julij:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Pozdrav z gora — 8.35 Mladinske pevske revije — 9.00 Od tu in tam — 10.10 Sprejemnikom na dopust — 11.35 Violinist Karlo Rupel — 12.00 Slovenske narodne — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi tujih narodov — 15.40 „Izgubljeni cvet“ — 16.00 Vojak Združenih narodov — 16.40 Iz očet in glasbenih revij — 17.10 Šaherjem na pol — 18.00 Operne melodije — 18.40 Kulturni globus — 20.30 Igrajo Rimski virtuoz.

### Torek, 19. julij:

5.00 Dobra jutro — 8.30 Iz filmov in glasbenih revij — 9.00 Planinski oklet iz Maribora — 10.10 Zabavna glasba — 11.10 Evropa pleše — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Naši pevci v italijanskih operah — 14.10 Godba na pihala — 14.35 Voščila — 16.00 Iz domače književnosti — 17.20 Parada plošč — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Poje zbor iz Sarajeva — 20.30 Prežihov Voranc: Judenburg, radijska igra — 21.32 Zvezdni utrinki.

### Sreda, 20. julij:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Poljski ansambel pesmi in plesov — 10.10 Velike simfonije — 11.30 Arije iz Bizetove opere „Carmen“ — 12.00 Gorenjski vokalni kvintet — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Otroci pozdravljajo — 13.30 Pesmi Jakova Golovca — 15.40 Zabavni zbori — 16.00 Novost na knjižni polici — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Kulturna kronika — 18.45 Radijska univerza — 20.15 Puccini: „La Boheme“, opera — 22.15 Plesna glasba z vsega sveta.

### Četrtek, 21. julij:

5.00 Dobra jutro — 8.25 Gajenci glasbenih tol in mladinski pevski zbori — 9.40 Poje slovenski oktet — 11.30 Oddaja za ciecibane — 12.00 Pesmi iz Sumadije — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Vedri zvoki — 14.35 Voščila — 16.00 „Mi gremo v napad“, lirika upora — 17.10 Turizem in melodije — 18.30 Šport — 20.00 Pesem slovenskih brigad — 20.30 Radijska igra — 21.27 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe.

### Petek, 22. julij:

6.00 Budnica — 7.15 Jutranji praznični spored — 8.00 Mali borci — 8.30 Mladinske partizanske pesmi — 10.30 Partizanske koračnice — 11.00 Svečani koncert ob Dnevno vstaje — 13.30 Voščila — 15.15 Operni prizori s slovenskimi opernimi pevci — 15.40 Kmečka godba — 16.00 Špet v boju — 17.00 Glas svobodoljubja — 18.30 Rudarski praznik — 20.15 Tedenski znanjopolitični pregled — 20.30 „Lepa Vida“, baletna glasba — 21.15 O morju in pomorščakih.